

ВОДИЧ ЗА ПЛАНИРАЊЕ КАРИЈЕРЕ

ВОДИЧ ЗА ПЛАНИРАЊЕ КАРИЈЕРЕ

Издавач:

Београдска отворена школа
Београд, Масарикова 5/16
web site: www.bos.rs

Влада Републике Србије
Министарство омладине и спорта
Београд, Булевар Михајла Пупина 2
web site: www.mos.gov.rs

За издавача:

Весна Ђукић
Ивана Ковачевић

По идеји Иване Ковачевић

Уредница: Тијана Максимовић

Графичко уређење: БОШ

Штампа: Досије

Тираж: 2.000 примерака

CIP
ISBN

Б(О)Ш Београдска
отворена
школа

Уз финансијску подршку Министарства омладине и спорта реализује Београдска отворена школа у оквиру Пројекта стручно-техничке подршке каријерном вођењу и саветовању младих талената и спровођењу Стратегије каријерног вођења и саветовања

САДРЖАЈ

- 2 Уводна реч
- 4 *Како користити водич?*

- 5 КАРИЈЕРА
 - 6 ○ Шта је каријера данас?
 - 10 ○ Како се гради каријера?
 - 13 ○ Упознај себе!
 - 17 ○ Информиши се!
 - 21 ○ Донеси одлуке у вези са каријером!
 - 24 ○ Направи свој план!
 - 27 ○ Каријерно вођење – ко ту кога води?
 - 29 ○ Каријерно саветовање – да ли ти је потребно?

- 31 САДАШЊИ И БУДУЋИ СРЕДЊОШКОЛЦИ
 - 32 ○ Почни да размишљаш о занимањима!
 - 35 ○ Желиш да упишеш факултет?
 - 38 ○ Планираш да тражиш посао након средње школе?
 - 42 ○ Стручна пракса за средњошколце
 - 45 ○ Где још можеш да стекнеш искуство?
 - 49 ○ Ко ти може помоћи у доношењу одлука?

- 54 СТУДЕНТИ
 - 55 ○ Како да унапређујеш своју каријеру током студија?
 - 58 ○ Ко ти може помоћи у развоју каријере?
 - 61 ○ Студентска пракса

- 64 ○ Где још можеш да стекнеш искуство и да се усавршаваш?
- 67 ○ Након основних студија – како одабрати?

- 72 КАДА И КАКО УЧИМО?
 - 72 ○ Формално учење
 - 72 ○ Неформално учење
 - 72 ○ Информално учење
 - 72 ○ Целоживотно учење
 - 74 ○ Ефикасно учење

- 76 ПОСАО
 - 77 ○ Активно тражи посао!
 - 80 ○ Умрежи се!
 - 83 ○ Тржиште рада – која занимања су тражена?
 - 87 ○ Представи себе кроз CV и пропратна писма!
 - 92 ○ Припреми се за интервју код послодавца!
 - 97 ○ Шта послодавци желе?
 - 100 ○ Предузетништво као каријера
 - 105 ○ Како да започнеш сопствени бизнис
 - 109 ○ Добио си посао? Упознај се са светом рада:
 - 109 ■ Правила понашања, пословна етика и комуникација
 - 112 ■ Однос са шефом, колегом, подређеним
 - 114 ■ Тимски рад
 - 116 *Сазнај више – додатна литература и онлајн извори*
 - 119 *Адресар*
 - 124 *Биографије аутора*

Драги млади,

Пред вама је штиво којим вас уводимо у животну значајну тему – развој ваше каријере.

Када се каже *каријера*, углавном се мисли само на ону коју имају појединци на високим позицијама у друштву. То је једнострано схватање. Каријера подразумева развој личности – прво, кроз образовање и учење, а затим кроз укључивање у свет рада и тржиште, током којег се континуирано усавршавамо у области коју смо одабрали, са крајњим циљем личног задовољства.

Влада Републике Србије је усвојила Стратегију каријерног вођења и саветовања у Републици Србији. Овај документ дефинише улогу различитих министарстава, као и активности и мере које треба предузимати, попут развоја професионалне оријентације и информисања младих.

Издање које читате тежи да вас информише о различитим темама у вези са грађењем каријере. Објаснићемо вам појам каријере, понудити усмерење како да донесете одлуку о студијама које бисте могли да упишете и где се о томе можете

информисати. На овим страницама пронаћи ћете и бројне информације о неформалном образовању, омладинском предузетништву, професионалној оријентацији, о томе како да ефикасно учите, зашто је важно целоживотно учење, како да напишете радну биографију или шта је ваш задатак када одете на први интервју за посао.

Кроз ову публикацију дотакли смо основе разноврсних тема, а у наредном периоду, жеља нам је да кроз директне разговоре са вама чујемо које теме су најважније за развој ваше каријере, а захтевају шира објашњења и образложења. У намери да *Водич за планирање каријере* буде доступан што већем броју младих, моћи ћете да га пронађете и на сајтовима Министарства омладине и спорта и Београдске отворене школе (www.mos.gov.rs и www.bos.rs).

Знање и вештине као и вредан рад се на крају увек исплате и желим вам да храбро кренете да градите своју каријеру и да верујете у себе!

Ивана Ковачевић

Државни секретар у Министарству омладине и спорта Републике Србије

Како користити водич?

Водич за планирање каријере направљен је тако да ти пружи основне информације о управљању каријером и да ти помогне да своју каријеру успешно планираш. Водич можеш прочитати одједном, од корице до корице, али можеш направити и сопствени редослед читања, у зависности од тога у којој си фази развоја каријере и шта ти је тренутно најпотребније. Обрађене теме наћи ћеш у садржају, али ће те и наслови целина у самом водичу наводити на делове који ти могу бити

посебно занимљиви. Осим тога, у водичу ћеш наћи и издвојене појмове за које смо сматрали да би ти могли бити важни и које би зато требало боље разјаснити, а ту су и корисни интернет линкови, даља литература и установе у којима можеш потражити више информација и добити савете и неопходну помоћ. На крају водича наведени су и списак штампаних и онлајн материјала са обиљем корисних информација у вези са различитим аспектима каријерног вођења, и адресар важних установа и организација. Водич за планирање каријере послужиће ти као увод у област каријерног вођења и

саветовања и као смерница за даље истраживање и развој, а на теби је да преузмеш одговорност за своју каријеру и успешно је планираш. Изгради сопствену каријеру авантуру!

КАРИЈЕРА

Тијана Максимовић

ШТА ЈЕ КАРИЈЕРА ДАНАС?

Уколико читаш *Водич за планирање*

каријере, вероватно си већ размишљао/ла о томе какву би **каријеру** желео/ла да изградиш у будућности. И вероватно је да си за ту каријеру најчешће везивао/ла придев **успешна**. Но, да ли си размишљао/ла о томе шта је, заправо, каријера? Да ли си икада размислио/ла више о томе шта је **успешна каријера** у нашем друштву данас и, што је још важније, шта је успешна каријера **за тебе лично**?

Упиташ ли своје родитеље или неког другог старијег, или чак и своје школске другове или колеге са факултета

да ти одговоре на питање шта је то каријера, сви ће ти вероватно рећи да каријеру имају успешни пословни људи, политичари, познати глумци, певачи и друге славне личности; они имају каријеру, а обични људи имају просто – посао. Можда ће ти одговорити и да каријера (нарочито успешна) подсећа на пењање уз степенике, или уз мердевине – почињеш каријеру добијањем посла, и то на некој од нижих лествица, а потом се полако успињеш на све више степенике и тако напредујеш, добијајући нова, виша звања и, најчешће, већу плату. И то се, углавном, све одвија унутар једног предузећа; и

тако све до одласка у пензију, када се каријера завршава.

Поменути одговори можда делом и јесу тачни, али су они важили у свету какав је био пре неколико деценија.

Данас, наше окружење је знатно другачије и непрекидно се и даље мења, и у много бржем ритму него раније. А исто је и са схватањем каријере: доживело је оно промене и постало много динамичније и флексибилније, а то је свакако добро – нисмо више принуђени да прво постанемо успешни бизнисмени или славне личности да бисмо градили каријеру, нити нам је

једини избор да се пењемо уз чувене мердевине да бисмо остварили успех. **Данас каријеру можемо много више прилагодити себи, својим жељама и интересовањима**, и успехом можемо сматрати пре свега наше задовољство животом који смо изградили, и послом као делом тог живота. Титуле, награде, плате и слично само су спољни показатељи нашег труда.

Важно је зато да запамтиш:
- **сви имају каријеру;**
- **каријера није праволинијска** – запослим се (почиње каријера), радим, радим, радим..., пензионисамо се (готова каријера);

- **каријера траје током читавог живота** – практично, каријера почиње од поласка у школу и обухвата све твоје активности, и школовање, и посао, и курсеве и обуке које си прошао/ла, или ћеш их проћи, и волонтерске активности, и хобије, и искуство у организацијама чији си члан (омладинским, студентским, ученичким, професионалним, културно-уметничким и слично), и праксу у компанијама, чак и оно што учиш код куће, у породици, или од другова и колега у школи (више о тој врсти учења, познатој као информално учење, можеш сазнати на страни 72);

- **каријера је динамична и променљива категорија** – можеш завршити школу, запослити се, затим се након извесног времена поново посветити школовању, можеш се професионално усавршавати у различитим периодима живота, стицати

Традиционални појам каријере

Каријера се традиционално везивала само за плаћени посао и углавном се односила на занимање које је неко обављао све до одласка у пензију. Углавном се под њом подразумевало напредовање на хијерархијској лествици, а што је било симбол успеха и успешне каријере.

знања и вештине из једне области, док радиш у другој, можеш током радног века променити неколико различитих послодаваца, различитих радних места, чак и различитих области и занимања, све у складу са новим интересовањима која ћеш стицати;

- **имати успешну каријеру не значи нужно бити на високој позицији и имати високу плату** – уколико је за тебе дефиниција успеха бити директор и имати много новца, онда ће за тебе таква каријера бити успешна; ако су ти важнији други аспекти, као што су допринос друштвеној

заједници, испољавање личне креативности, стварање нових производа или откриће нових изума, бављење науком и истраживањима, онда ће за тебе дефиниција успеха бити нешто другачија. Битно је да знаш да је успех оно што теби лично представља задовољство – **успешну каријеру има онај ко је задовољан собом, својим послом и својим животом.**

Модерни појам каријере

У модерном смислу, каријера не подразумева само посао, већ континуиран процес учења и развоја који почиње најранијим образовањем и траје до краја активног живота. Није каријера везана искључиво за вертикално напредовање – појединци се развијају и хоризонтално, онда када своја знања и вештине проширују кроз искуства у различитим областима рада и радним окружењима.

Успех

У оквиру модерног појма, каријера се више везује за личну и професионалну оствареност и задовољство него за формалне титуле и унапређења.

Тијана Максимовић

КАКО СЕ ГРАДИ КАРИЈЕРА?

Будући да каријера траје током читавог живота, управљање њоме јесте **континуиран процес**; то је процес којем пажњу нећемо посветити само у одређеним, по нечему врло битним тренуцима – када, на пример, одаберемо коју ћемо средњу школу или факултет уписати, то не значи да је реч о одлуци која ће неповратно нашу каријеру усмерити у само једном, унапред дефинисаном правцу, и не значи то да се таква одлука доноси једном заувек.

Потребно је да стално прикупљамо информације, да непрестано доносимо одлуке и правимо планове, а

потом и да их преиспитујемо и, по потреби, да стварамо нове, прилагођавајући се притом како променама у окружењу (у економији, на тржишту рада, у друштвеној заједници, породици...), тако и нашим унутрашњим променама (стичемо нова знања, откривамо нова интересовања, мења се

Промена каријере

Промена каријере представља прелазак из једне пословне области у другу, услед незадовољства сопственом каријером или немогућношћу жељеног напредовања у оквиру одређене области. Потребно ју је пажљиво промислити и испланирати, а некада је неопходно и похађање додатне обуке.

наш систем вредности и приоритета).

Управо то и јесу компоненте управљања каријером:

- **упознај себе** (види страну 13);
- **прикупи потребне информације** (види страну 17);
- **донеси одлуке** (види страну 21);
- **направи план** (види страну 24).

При свему овоме, требало би да имаш на уму да си ти лично најодговорнији/а за развој своје каријере. Не би требало да очекујеш да други за тебе доносе важне одлуке, нити да

ти неко споља обезбеди посао, пронађе праксу или стипендију. Развоју каријере требало би да приступиш проактивно, да се потрудиш и сазнаш све о могућностима које имаш на располагању, и да их искористиш у складу са својим жељама и способностима, а од других можеш потражити само информацију и савет. У те друге спадају и чланови твоје породице, твоји пријатељи, колеге, као и стручњаци који раде у каријерним центрима, школама, на факултетима, у службама за запошљавање и другим организацијама и институцијама које се баве каријерним вођењем (види *Адресар* на страни 119).

Значајну улогу у развоју каријере има и слободно време и начини на које га проводиш – кроз активизам, неформално образовање, учешће у доношењу одлука у твојој заједници, волонтирање и др. Такве активности ти могу донети лично задовољство, прилику да пружиш допринос, али и вештине, знања и искуства важне за даљу изградњу каријере.

Каријерна мобилност

Та мобилност обухвата сва кретања и промене које појединац обави у току своје каријере, унутар једне организације и између различитих организација. Данас, појединци су све мобилнији и све се више крећу између различитих послова, чак и занимања.

Планирање каријере

Реч је о процесу који траје цео живот, а под њим се подразумева континуирано информисање и истраживање могућности за професионално и друго усавршавање, на основу кога се постављају циљеви и праве планови везани за каријеру, који могу обухватити одабир школе и/или факултета, избор занимања и посла, одлуке о обукама и другим видовима неформалног образовања који ће допринети остварењу постављених каријерних циљева и томе слично.

Весна Чекић

УПОЗНАЈ СЕБЕ!

Пре него што почнеш да доносиш одлуке у вези са својом каријером, важно је да размислиш како о својим јаким странама тако и о ономе што би требало да усавршиш. Размисли која су твоја **професионална интересовања**, које предмете радо учиш, како користиш слободно време, затим, која те област највише окупира: да ли је то уметност, спорт, или нешто друго, најзад, које су **способности** код тебе најбоље развијене.

Размисли у чему постижеш највише успеха, а шта ти пада најтеже. Наводимо овде, за пример, различите способности: рад са

бројевима, решавање математичких задатака, уочавање и решавање закона физике; писање, читање и изражавање речима, излагање пред групом; добро увиђање односа између површина и добро сналажење у простору; памћење и примена различитих података који показују твоју општу културу; уметнички начин изражавања; телесна спретност, брзина и покретљивост (прстију, руку, целог тела).

Можда поседујеш одређена **знања и вештине** које ти могу бити од користи у твом каријерном развоју? Да ли са лакоћом користиш страни

језик? Уколико већ имаш нека признања и похвале из појединих области као што су уметност, наука, спорт, моделарство, хуманитарни рад, дигитални медији и тако даље, то би можда могла бити полазна тачка за твоје професионално усавршавање.

Покушај да одговориш на питање **каква си особа и који су твоји квалитети**. Да ли више волиш да радиш индивидуално, или у тиму? Да ли радиш споро, или брзо? Како се сналазиш у отежаним условима рада? Да ли се тешко прилагођаваш променама? Која знања и вештине желиш да савладаш

и мислиш да ти то лако може поћи за руком?

Одговори на поменута и слична питања могу те одвести ка успешном избору занимања. Услов је да већ поседујеш основне информације о занимањима. Уколико не успеш у томе, можеш се обратити психолошком саветнику за планирање каријере.

За избор будуће професије важно је и какве су твоје **радне навике**, да ли учиш редовно или кампањски, да ли то чиниш самостално, или су ти потребни помоћ и подстицај. Током времена можеш да научиш како да

организујеш време и да себе више мотивишеш.

Поједина занимања захтевају изузетно велике напоре и савршено **здравствено стање**. Особе осетљивог здравља требало би да бирају занимања у којима ће моћи да дају свој пуни допринос. Исто се односи и на особе са инвалидитетом. Уколико је потребно, можеш се посаветовати са лекаром, специјалистом за медицину рада.

Литература:

Чекић, В. и група аутора,
Водич за избор занимања,
НСЗ, у сарадњи са ПБИЛД
програмом УН-а, 2011,
Београд.

Способност

у психолошком смислу јесте показатељ успешности појединца приликом обављања одређених активности. Она је одређена наследним анатомско-физиолошким и неурофизиолошким чиниоцима. Формира се под утицајем средине, вежбањем и мотивацијом. Подаци о општој интелектуалној ефикасности (интелигенција) и специфичним способностима јесу драгоцени приликом избора школе или занимања.

Вештина

је стечена способност извођења активности које се обављају брзо, прецизно и са лакоћом. Вежбањем се може постићи висок степен успешности, зависно од наследних чинилаца. Постоје различите врсте вештина којима се унапређују наша чула, органи за кретање, али и менталне активности.

**Психичке
особине** јесу

релативно постојана својства личности. На њих утичу наслеђе, утицај средине и активности особе. Податке о њима психолози добијају на основу бројних посматрања и анализа понашања, опажања, памћења, учења, мишљења, одлучивања, мотивације, емоција, као и из извештаја испитаника о интересовањима, навикама, ставовима и тако даље.

Навика

је стечена активност која настаје и одржава се редовним понављањем, увежбавањем. На јачину навике утичу мотивација и поткрепљење. Уколико се изоставе понављање и поткрепљење, или се уведе кажњавање, навика се гаси.

Знање

је резултат усвајања низа чињеница из различитих области које су систематизоване, логички организоване и могу се применити и проверити кроз искуство.

Тијана Максимовић

ИНФОРМИШИ СЕ!

Доношење правих и утемељених одлука мора бити засновано на информацијама. Да би доносио/ла такве одлуке мораш бити упознат/а са свим начинима и могућностима које ти стоје на располагању за стицање знања, вештина или искуства који су ти потребни за остварење постављених циљева, како би могао/ла да у складу са њима одлучиш који ће бити наредни кораци у развоју твоје каријере.

Информације прикупљаш из свог непосредног окружења – од породице, пријатеља, комшија, од колега и других људи са којима си најчешће у контакту. Неке ће пак вести,

за које ће се испоставити да су ти врло корисне, доћи до тебе спонтано, чућеш их у пролазу или у необавезном разговору, али информације би требало и активно да тражиш, уколико већ имаш конкретан циљ на уму – распитај се међу особама у својој околини, чак и међу онима од којих не очекујеш да ћеш сазнати нешто употребљиво, можда баш они познају некога ко има праве информације за тебе.

Наравно, информације можеш пронаћи и у штампаним изворима, у новинама и часописима, као и код особа запослених у релевантним институцијама

и институцијама (погледај списак оних које ти ми предлажемо у *Адресару*, страна 119).

Извор информација који већина младих данас најчешће користи јесте интернет. Чак и друштвене мреже попут Фејсбука, Твитера и сличних, могу бити одлично место за проналажење података који су теби потребни. Све више институција и институција отвара своје странице на Фејсбуку, то је одличан начин да ступиш у директан контакт са њима – будући да вероватно често провераваш шта се дешава на *Фејсу*, моћи ћеш да будеш у току и са

вестима из институција чији ти је рад занимљив. Многи веб сајтови нуде и могућност праћења новости путем RSS feed-ова, који су практично средство да се на једном месту провере вести које су за тебе битне.

У овом водичу наићи ћеш на адресе веб сајтова које ти препоручујемо за даље информисање, а на страни 116 наићи ћеш и преглед онлајн и штампаних материјала у којима можеш прочитати више детаља о темама које се тичу каријере.

Каријерно информисање

Реч је о прикупљању или размени информација о пословима, занимањима, школама, факултетима, обукама и различитим могућностима које су од значаја за планирање каријере.

RSS feed

Метод за преношење података преко интернета, у циљу брзог прегледа садржаја веб страница и праћења промена на њима (најновије вести, на пример). Користе се посебни програми – RSS читачи, који вам омогућују да на једном месту пронађете вести са ваших омиљених веб страница (уколико пружају такву могућност), а да не морате да их директно посећујете и да притом чекате да се отвори њихов комплетан садржај.

Коме можеш да се обратиш:

Канцеларије за младе, између осталог, имају улогу и да информишу младе људе о могућностима различитих врста усавршавања, стицања искустава, запошљавања и слично, које су им доступне у локалној заједници. У адресару водича, као и на порталу www.zamislizivot.org можеш пронаћи списак свих канцеларија и проверити да ли таква канцеларија постоји и у твојој општини/граду!

**Корисни
линкови**

www.zamislizivot.org – омладински портал

www.mingl.rs – портал за средњошколце

www.youth.rs – зин за младе

www.studentskismet.com – студентски портал

www.najstudent.com

prijemni.infostud.com

www.take-action.in.rs

www.ccf.org.rs – Француски културни центар

www.iicbelgrado.esteri.it – Институт за културу Републике Италије

www.britishcouncil.org/serbia – Британски савет

www.goethe.de/belgrad – Гете институт

www.americancorners-sam.net – Амерички кутак

belgrado.cervantes.es – Институт Сервантес

**Министарство
омладине и спорта
финансира пројекат Београдске
отворене школе Е- каријера**

Е-каријера ће омогућити свим младима у Србији да користе јединствени онлајн систем за планирање каријере – Каријерни профили који ће, осим тестова личности, интересовања и вештина, информација о факултетима и занимањима, онлајн CV-ја, сада садржати и систем за аутоматско достављање вести о програмима неформалног образовања и усавршавања прилагођених интересовањима сваког појединачног корисника.

Линк: karijera.bos.rs

ДОНЕСИ ОДЛУКЕ У ВЕЗИ СА КАРИЈЕРОМ!

Весна Чекић

Сложили смо се да је каријера процес који се састоји из низа **одлука**. Током живота нижу се ситуације у којима би требало да избегнеш или решиш неке проблеме. Највећи проблеми настају уколико се заблокираш и не знаш шта даље, када у свему наслућујеш опасност од погрешног избора, када те савлада страх од неуспеха, када осећаш велику узнемиреност. Речју, свака промена изгледа застрашујуће јер те блокирају **штетне емоције**.

Веома непријатна осећања могу се савладати ако почнеш да размишљаш

рационално и не заплетеш се у мрежу самозаstraшивања и ужасавања. Од тога нема користи. Прихватљиво је то да ти, као и остали људи, ниси савршено биће и да не живиш у идеалним околностима. Корисније је да постављаш реалне захтеве и себи, и другим људима, и околностима у којима се налазиш.

Све одлуке које доносиш јесу **твоје одлуке**. Мишљења људи са којима се консултујеш пажљиво саслушај и на крају уради онако како ти мислиш да је реално, логично и корисно. Наравно, твоја одлука не сме да угрожава друге. Уколико ти је потребно,

можеш да потражиш и стручни савет. Доношење одлука захтева одређене вештине, а **вештине се могу научити**. Када доносимо одлуку, важно је имати у виду више могућности и различите путеве доласка до циља. Не постоји само једно идеално решење.

Важно је да запамтиш:

- **Гомилање проблема може умањити самопоуздање.**

Низак степен самопоуздања утиче на слабу радну ефикасност. Избегавање одговорности може водити ка зачараном кругу: одлагање, избегавање, незадовољство, озлојеђеност, страх од промене...

- **Особе које су пуне самопуздања преузимају одговорност за свој успех и неуспех.** Оне се не плаше промена, лакше уче и примењују своја знања. Особе које конструктивно комуницирају знају да препознају и изражавају осећања а да притом не науде ни другима, ни себи. Самопоуздане особе знају да решавају проблеме, имају поверења у људе, имају веру у будућност. Такве особе јесу задовољније и осећају да у великој мери могу да контролишу свој живот.

Емоције

Реч је о стању узбуђености које се може испољавати као лични доживљај (на пример, туга, љутња, радост), кроз физиолошке манифестације (убрзан пулс, испрекидано дисање, знојење), или кроз различите облике понашања (гримасе, гестови). Основна подела емоција јесте подела на пријатне и непријатне емоције. Непријатне емоције могу бити штетне и корисне.

Штетне, непријатне емоције могу бити блокирајуће за доношење одлука (бес, депресија, повређеност, страх...). Уколико научиш да разликујеш емоције, лакше ћеш се суочавати са проблемима и неке ситуације неће ти изгледати нерешиве. Највећа штета настаје ако почнеш да размишљаш о томе да је нешто катастрофално и ужасно и да си ти беспомоћан/а, те да је све безнадежно. Уколико се то догоди, потражи помоћ психолошког саветника.

Весна Чекић

НАПРАВИ СВОЈ ПЛАН!

Наш крајњи циљ јесте да будемо задовољни собом и послом којим се бавимо, чак и ако повремено наилазимо на потешкоће. А то јесте могуће. Када процениш шта те спречава да оствариш свој циљ, потребно је да испланираш кораке који те воде ка њему. Постављање циљева такође је вештина. У основи успешног постизања циља јесте **мотивација**. Уколико успеш себе да покренеш, на добром си путу да оствариш свој циљ. Не заборави да велики и далеки циљеви имају две стране: покретачку и обесхрабрујућу. Због тога је потребно направити план који се састоји из мањих корака који

ће ти олакшати пут до успеха. Тиме стичеш самопоуздање и искуство.

Кораци ка одлуци – Пут до циља може бити лакши уколико следиш неколико основних питања. *Потребно је да одговоре на наведена питања дефинишеш јасно, кратко и конкретно.* Уколико се расплињујеш, удаљаваш се од решења. Ево тих питања:

- Шта ти није јасно?
- Који проблем желиш да решиш?
- Који је твој циљ?
- Зашто баш то желиш да постигнеш?
- Да ли је твој план реалан?

- Да ли те нешто у томе омета?
- Можеш ли то да превазиђеш сам/а?
- Да ли знаш од кога можеш да потражиш подршку или помоћ?
- Шта ћеш предузети да постигнеш циљ?
- Шта ако не постигнеш тај циљ?
- Које су друге могућности?
- Како ћеш њих остварити?
- Које су предности/користи од ове одлуке?
- Шта ћеш одмах да предузмеш?
- Како ћеш себе да наградиш када оствариш циљ?

Важно је да запамтиш:
- **Лакше ће ти бити ако**

своје циљеве разврсташ на краткорочне, средњорочне и дугорочне.

- **Уколико ти не полази за руком да самостално савладаш ту вештину, можеш потражити помоћ саветника.**

Литература:

Марић, З., *Приручник за РЕБТ едукацију*, РЕБТ – *Affiliated Training Center of Albert Ellis Institute*, 2006, Београд.

Мотивација

Сложен психички процес којим се особа покреће, усмерава и савлађује препреке на путу ка постављеном циљу. На мотивацију у великом степену утичу емоције.

На емоције утиче начин схватања и размишљања. Поједностављено речено, реч је о кружном циклусу: потреба нас покреће, понашање у складу са размишљањем и савладавањем штетних осећања потом нас усмерава, када стигнемо на циљ постижемо задовољство. Ако научиш да себе мотивишеш, лакше ћеш постизати своје циљеве и бићеш задовољнија особа.

*Тијана Максимовић
Искра Максимовић*

КАРИЈЕРНО ВОЂЕЊЕ – КО ТУ КОГА ВОДИ?

Каријерно вођење, или вођење каријере, термин је на који се све чешће може наићи, али се из саме синтагме можда и не може баш најјасније закључити о каквом је процесу реч.

У питању је, заправо, усмеравање појединца у процесу развијања каријере које обавља стручно лице, и то путем информација, савета и помоћи приликом доношењу одлука и креирања планова. Особа која ради у тој области води, дакле, појединца кроз процес управљања каријером, пружајући му потребне информације, упућујући га на друге стручњаке и

институције који му могу бити од даље користи, саветујући га о корацима које може предузети у наредним фазама планирања.

Такве услуге пружају психолози и педагози у средњим школама, саветници и запослени у универзитетским и факултетским каријерним центрима, саветници у филијалама Националне службе за запошљавање и њиховим центрима за информисање и професионално саветовање, запослени у канцеларијама за младе и другим организацијама које пружају информације младима.

**Коме
можеш да се
обратиш:**

У Адресару, на страни 119 овог водича, можеш наћи списак свих институција и организација које се, на различите начине, баве каријерним вођењем и у којима можеш добити услуге из ове области.

Међу њима су и универзитетски и факултетски каријерни центри, Национална служба за запошљавање, канцеларије за младе и друге сличне службе.

**Корисна
литература**

На веб сајту Центра за вођење каријере и саветовање Београдске отворене школе – www.bos.rs/cgcc/publikacije можеш пронаћи електронске верзије брошура у којима су детаљније описани различити аспекти каријерног вођења. Погледај их!

*Тијана Максимовић
Искра Максимовић*

КАРИЈЕРНО САВЕТОВАЊЕ – ДА ЛИ ТИ ЈЕ ПОТРЕБНО?

У претходним текстовима у брошури која је пред тобом можеш да прочиташ (или си већ прочитао/ла) шта је данас каријера. Саветовање пак обухвата, како и сам назив каже, давање савета. Али, шта а два поменућа појма значе када се склопе у један? Вероватно си чуо/ла за професионалну оријентацију, можда си чак са психологом у основној или средњој школи радио/ла тестове да би открио/ла која ти занимања леже и коју би школу/ факултет требало да упишеш. Каријерно саветовање је, заправо, процес који садржи и професионалну оријентацију, али је и шири, и свеобухватнији. Данас, када

**Коме
можеш да се
обратиш?**

Каријерне савете може ти дати психолог у твојој школи, или особље каријерног центра на твом факултету или универзитету. Ако си на тржишту рада, можеш се обратити саветницима у Националној служби за запошљавање и у њиховим центрима за информисање и професионално саветовање. Те контакте потражи у Адресару на страни 119.

је и сам појам каријера добио нову дефиницију, и каријерно саветовање је модернизовано и обухвата много више од пуког савета о томе коју школу или занимање одабрати. Каријерни саветник ће ти помоћи да сагледаш и дефинишеш своја интересовања, способности

и склоности, да откријеш какве задатке и послове волиш да обављаш, које те области привлаче, у каквој средини би волео/ла да радиш и, укратко, да препознаш шта је то што тебе лично мотивише. Пружиће ти информације о образовању, тржишту рада, могућностима за обуку и усавршавање, или о нечему другом што те занима, или ће те упутити на особе и установе које ће ти дати податке који су ти неопходни. Саветник ће с тобом проћи кроз процес доношења одлука и прављења каријерног плана, водиће те кроз тај процес, старајући се о томе да увек имаш у виду све опције које су ти на располагању.

**Корисни
линкови**

karijera.bos.rs – каријерни портал Београдске отворене школе на коме ћеш наћи корисне информације и где можеш добити савете и одговоре на бројна питања;
www.youth.rs – оmlадински портал у чијој секцији „Саветовалиште“ можеш поставити питања психологу;
razvojkarijere.bg.ac.rs – у одељку В-Саветник сајта Центра за развој каријере Универзитета у Београду можеш пронаћи савете и одговоре на најчешћа студентска питања везана за развој каријере.

Ако си у дилеми који би следећи корак у развоју твоје каријере требало да буде, или ако ниси сигуран/а како да дођеш до циљева које си поставио/ла, обрати се каријерном саветнику!

САДАШЊИ И БУДУЋИ СРЕДЊОШКОЛЦИ

Јелена Манић

ПОЧНИ ДА РАЗМИШЉАШ О ЗАНИМАЊИМА!

Велики број средњошколаца у Србији приликом доношења одлуке о наставку школовања највише размишља о томе који се образовни програми нуде, на којим институцијама, у којим градовима, колико трају, колики број студената може да се финансира из буџета и томе слично.

То је потпуно исправан начин размишљања јер је одабир адекватног факултета или високе школе струковних студија веома важна карика у читавом процесу образовања и грађења каријере. Успех током школовања зависи у великој мери од тога колико су студенту занимљиви

предмети, koliko му одговарају приступ и сарадња са наставницима, у којој мери је он заинтересован за одређену материју. Постоји, међутим, још једна врло важна ставка о којој се углавном тек почиње озбиљније размишљати на завршним годинама студија – то је питање: чиме ћу реално моћи да се бавим по завршетку школовања?

Прилике на тржишту рада веома се брзо мењају. По интернету, рецимо, круже поједине занимљиве ставке:

- неки од најтраженијих послова у 2010. нису ни постојали 2004. године;
- током образовања ученици

и студенти се припремају за послове који још увек не постоје;

- у блиској будућности користимо технологије које још увек нису настале;
- предвиђа се да ће у будућности појединац до своје 38 године променити око 10 послова;
- Једна од четири запослене особе код послодавца проведе мање од годину дана.

Наравно, постоје стандардни послови за којима ће увек постојати мања или већа потреба на тржишту рада. Занимања која би одговарала тим пословима су на пример: фризер, зидар, медицинска

сестра, зубар, лекар, професор, итд. Ипак, треба имати у виду да се времена и прилике на тржишту рада мењају. Тако, пре него што одлучиш који факултет или високу школу желиш да упишеш, **размисли и чиме би волео/ла да се бавиш.** Покушај да се у мислима пројектујеш у будућност и да замислиш себе као правника, економисту, пилота, професора, програмера, и тако даље. Како би себи олакшао/ла процес доношења одлуке о својој будућој каријери, потребно је да се детаљно информишеш о карактеристикама посла који би обављао/ла као представник одређеног

занимања - на пример, какво би ти било радно време, које би задатке обављао/ла, која је просечна плата у тој струци, колика је потражња за одређеним занимањем на тржишту рада? Последње поменуто питање је посебно важно и зато се редовно информиши о тзв. дефицитарним и суфицитарним занимањима преко филијале Националне службе за запошљавање, али и кроз разговоре са професорима, пријатељима, привредницима, и са сваким

Корисни линкови:

karijera.bos.rs,
одељак Занимања
www.istrazivanjeplata.com
poslovi.infostud.com/info/opisi-zanimanja
www.vodiczaosnovce.nsz.gov.rs

ко би можда могао да ти помогне.

Уколико си завршио/ла средњу школу и желиш да се запослиш, све до сада речено односи се и на тебе. Без

обзира на то што си током школовања веровао/ла да знаш за које се занимање припремаш, прилике на тржишту рада могу да те изненаде. Ако не можеш, или просто не желиш да се бавиш занимањем које највише одговара твом образовном профилу и стеченим квалификацијама,

немој да очајаваш. Постоје различите опције које су ти на располагању: упис у високу школу која ће те припремити за оно чиме би волео/ла да се бавиш, обуке и дошколовавања, програми преквалификације... Често се такође дешава да само радно искуство пружи довољну обуку и компетенције за даље бављење жељеним послом.

Корисна литература:

Водич за избор занимања, Национална служба за запошљавање, 2011.

Драгана Влашкалић

ЖЕЛИШ ДА УПИШЕШ ФАКУЛТЕТ?

Ускоро завршаваш средњу школу и размишљаш о томе да упишеш факултет? Питаш се које су то све **позитивне стране студирања и стицања дипломе о високом образовању?** Овде можеш наћи неке одговоре на та питања.

Студирање и стицање дипломе омогућава ти следеће:

- да оствариш своје потенцијале;
- да унапредиш своју каријеру;
- да упознаш нове и занимљиве људе;
 - да прошириш своју мрежу контаката која ти може много значити на пословном плану;
 - да осигураш себи бољу будућност.

У условима велике незапослености међу младима, **са дипломом завршеног факултета или високе школе твоје могућности за запослење далеко су веће у односу на могућности које пружа диплома средње школе.**

Адекватно образована млада радна снага представља један од услова економског напретка на националном нивоу, стога се и држава труди да стимулише младе људе да студирају, помажући их кредитима и стипендијама.

Уколико се двоумиш између два или више факултета, или још увек

немаш идеју шта би волео/ла да студираш, требало би да дубоко проникнеш у себе и поразмислиш о томе шта те највише занима и шта ти најбоље иде у школи. Ако већ немаш неки хоби или ниси препознао/ла своја интересовања у одређеној области, размисли у којим предметима највише уживаш, да ли је то због професора или те теме које обрађујете на часовима стварно интересују. Пожељно је да заиста волиш оно што студираш, јер ће твој будући посао вероватно бити повезан са твојим образовањем. А онда ћеш, радећи оно што волиш, моћи да даш свој пуни допринос и оствариш се

на пословном плану, и за то будеш адекватно и плаћен.

Информисање о постојећим факултетима јесте један од корака на путу твог даљег усавршавања. Много информација о занимањима, факултетима и високим школама, можеш добити сурфујући по интернету, посећујући сајт факултета или просто одласком до факултета, лично се информишући о свему. На факултет можеш да одеш када је Дан отворених врата, али и иначе. Тамо можеш о де се распиташ, кроз разговор са људима из студентских служби, студентима, професорима. Такође, можеш

да одеш и на неки сајам образовања.

И на крају, када си се одлучио/ла за одређени факултет, **почни са припремама**. Како би твоја припрема за упис на факултет прошла са што мање стреса, добро организуј своје обавезе. Велики број факултета организује припреме за полагање пријемног испита. Распитај се да ли се организују припреме и у твојој школи. Буди вредан/а, увек добро информисан/а и истрајан/а, и на тај начин ћеш бити све ближе остваривању својих циљева. Срећно!

Корисни линкови

karijera.bos.rs одељак Образовање
www.istranzivanjeplata.com
www.studentskismet.com – студентски портал
prijemni.infostud.com
www.najstudent.com
www.kapk.org – Комисија за акредитацију и проверу квалитета (провери који су студијски програми и факултети акредитовани!)

Погледај и сајтове универзитета у Адресару (страна 119)! На њима ћеш пронаћи спискове факултета и линкове ка њиховим сајтовима.

Коме можеш да се обратиш за савет:

школском педагогу и психологу;
Центру за вођење каријере и саветовање Београдске отворене школе;
студентској служби факултета који желиш да упишеш.

Драгана Влашкалић

ПЛАНИРАШ ДА ТРАЖИШ ПОСАО НАКОН СРЕДЊЕ ШКОЛЕ?

Завршетак формалног образовања и улазак у свет рада врло су важна епизода у животу сваког појединца. Запошљавање омогућује младим особама независност у вођењу властитог живота, могућност да самостално следе своје жеље и планове. Штавише, посао којим се будеш бавио/ла у извесној мери ће одредити твој будући положај у друштву. Требало би да имаш на уму да могућности почетка каријере у великој мери зависе од степена образовања. Млада особа са дипломом високог образовања има знатно боље могућности запошљавања од оне која је прекинула студирање.

Будући да образовни систем није најбоље повезан са потребама тржишта рада, процес транзиције од образовања до посла може бити веома захтеван за младу особу. Време у коме је појединац ступао у стални радни однос у својој

струци убрзо по завршетку школовања сада је прошлост.

Немој, ипак, допустити да та чињеница поколеба твој дух!

Постоји нешто што можеш учинити за себе да би повећао/ла своје шансе

Процес
тражења
посла у данашње
време јесте веома
динамичан и захтева
много труда и залагања,
рада на сопственим
знањима и вештинама,
много стрпљења и
упорности.

за проналажење жељеног посла и уштедео/ла време, нешто чиме ћеш се издигнути изнад конкуренције. Док тражиш посао можеш, рецимо, истовремено да се бавиш и неким од следећих активности:

- можеш да похађаш курс рачунара или језика и тако унапредиш своје способности и знања, будући да су познавање језика и рад на рачунару два најважнија захтева послодаваца;
- можеш се пријавити за семинаре и тренинге на којима се стичу нова знања и вештине које ћеш касније током своје каријере моћи да примениш; можеш

почети да волонтираш у некој организацији, фирми или институцији у области рада која те занима, а може се десити и да, уколико се добро покажеш, добијеш ангажман баш у тој установи!

Пронаћи посао јесте битна ствар, али уколико желиш да нађеш посао који ће одговарати твојим афинитетима и критеријумима, можда ћеш морати извесно време и да сачекаш. Често се дешава да се људи неко време баве послом који није у складу са њиховим претходним образовањем. Важно је, међутим, да рад пружи

адекватан ниво сигурности, социјалну интеграцију, могућност за лични развој и изражавање мишљења и да поштује људско достојанство. Веома је битно да си у сваком тренутку добро информисан/а о пословима који се нуде на тржишту. Твој први посао можда неће бити посао твојих снова, али ће ти свакако помоћи да развијеш одређене вештине и омогућити да стекнеш своје прво радно искуство. Могуће је да ће то бити хонорарни посао, или посао на одређено време, али то су данас

већ уобичајени кораци сваког појединца на путу изградње професионалног идентитета.

Коме можеш да се обратиш?

- Центар за вођење каријере и саветовање, Београдска отворена школа;
- Центар за информисање и професионално саветовање, Национална служба за запошљавање;
- Канцеларија за младе.

**Корисни
линкови**

www.nsz.gov.rs – Национална
служба за запошљавање
poslovi.infostud.com
www.ponudaposlova.com
www.poslovi.rs
www.lakodoposla.com
www.linkposlovi.com
www.mojposao.in.rs

**Где
можеш да
сазнаш више детаља?**

Брошура *Каријерни
информатори*;

Брошура *Како да... развијам своју
каријеру*;

Брошура *Твоја каријера*.

Поменуте брошуре доступне су
на адреси www.bos.rs/cgcc/
publikacije

Јелена Манић

СТРУЧНА ПРАКСА ЗА СРЕДЊОШКОЛЦЕ

Интерес сваке школе јесте да пружи ученицима адекватно и квалитетно образовање у складу са утврђеним стандардима и принципима. Сјајно је то што у већини средњих стручних школа постоји стручна пракса која је обавезна за ученике који похађају трогодишње или четворогодишње образовне профиле. Већина младих данас, међутим, уопште не препознаје радну праксу као своје радно искуство, нити уме да наброји вештине стечене током практичне наставе, а што онда обесмишљава само искуство праксе. Уместо да време provedеш у кафићу и потом само одеш до фирме

по потпис, од праксе можеш имати велике користи!

Пракса
представља рад волонтерског типа у трајању од једног или неколико месеци, са циљу стицања искуства у одређеној области рада.

Зашто да се упустиш у авантуру обављања стручне праксе?

1. Зато што је незапосленост младих у Србији веома висока!

2. Зато што је један од највећих узрока незапослености младих недостатак радног искуства!
3. Зато што радна пракса представља почетак твоје каријере!

Предности стручне праксе

- Радна пракса омогућава ти да стекнеш важне вештине које се не стичу у образовним програмима, као што су: тимски рад, комуникативност и друге интерперсоналне вештине, организационе способности, као и ускостручне вештине.
- Обављањем радне праксе у што ранијим разредима средње школе стећи ћеш бољу слику о профилу за који се школујеш и о занимању које ћеш моћи да обављаш. Тако ћеш на време открити да ли си одабрао/ла област рада која ти заиста одговара.
- Обављањем радне праксе можеш да, поред теоријских знања, стекнеш и практична знања и вештине неопходне за излазак на тржиште рада, почетна радна искуства и контакте са послодавцима који ти могу бити од користи приликом запошљавања.

Осим стручне праксе коју организују школе, праксу можеш обављати и у предузећу у коме би волео/ла једнога дана да радиш, или за чију си област рада заинтересован/а. Позабави се проучавањем сајтова компанија које те занимају и буди слободан/а да контактираш послодавце фирми у којима би волео/ла да се ангажујеш. Они ће свакако ценити твој ентузијазам, непосредност контакта и жељу да се ангажујеш управо у њиховој фирми. Активирај се и обезбеди себи праксу какву желиш!

Корисна литература

Брошура *Стручне праксе за младе*, Београдске отворене школе, доступна на:
www.bos.rs/cgcc/publikacije

Корисни линкови

www.mingl.rs – портал за средњошколце
poslovi.infostud.com – конкурси за праксу
www.prakse.rs
www.nsz.gov.rs – Национална служба за запошљавање
www.fpl.rs – програми радних пракси у компанијама чланицама Форума пословних лидера Србије (у одељку Програми > Youth Business > Радне праксе)

Драгана Влашкалић

ГДЕ ЈОШ МОЖЕШ ДА СТЕКНЕШ ИСКУСТВО?

Велики број младих у ситуацији када проналази запослење наилази на одређени проблем – недостатак радног искуства. Вероватно ти је познато да послодавци углавном очекују претходно искуство на истим или сличним позицијама. То, међутим, не значи да се искуство може стећи једино кроз формално запослење.

Искуство
не подразумева само формално запослење, већ обухвата све активности и ангажовања која су допринела развоју твојих вештина и знања.

Зашто је искуство битно?

Мали број практичних активности током школовања утиче на то да се неретко дешава да наша знања након завршене школе не испуњавају захтеве одређеног посла.

У времену у коме постоји велика незапосленост међу младима и где на једно место конкурише много кандидата, конкуренција је веома велика. Стога је за тебе врло корисно да се већ током школовања ангажујеш, стекнеш вештине које ће твоја знања издићи изнад конкуренције и које ће ти засигурно користити у будућности. **Активирај се на време!**

Постоји више начина да стекнеш радно искуство.

Волонтирај! На волонтерски рад не би требало да гледаш само као на неплаћени рад, већ пре свега као на лично усавршавање и допринос заједници. Волонтирање у канцеларијама за младе, у невладиним организацијама, разним фирмама, предузећима, институцијама и другим установама, помоћи ће ти да стекнеш практична и нова знања и вештине. Тако ћеш моћи да завириш у свет рада, опробаш се у обављању одређене врсте посла, уочиш шта ти више а шта мење лежи и шта је то што у ствари волиш

да радиш. Такође, можеш стећи нова познанства, разменити искуства, доћи до информација које ти могу бити од користи на професионалном плану. И још нешто, можеш тако добити и препоруке које ти касније могу послужити било да конкуришеш за одређену стипендију, било да уписујеш факултет или аплицираш за посао.

Шта добијаш стицањем радног искуства кроз волонтирање?

- Квалитетно проводиш своје време.
- Стичеш нова знања и вештине.
 - Упознајеш нове људе.
- Проширујеш мрежу контаката.
- Стичеш одличне референце за будући посао!

Укључи се у омладинске организације! Ове организације су идеално место за младе људе без искуства. Стећи ћеш нова знања у одређеној области, искуство у тимском раду, развити вештине комуникације, презентације и организационе вештине.

Учествуј у пројектима! Било да је реч о пројекту у школи, стручној организацији или о пројекту на нивоу локалне заједнице, учествовање у одређеном пројекту може за тебе бити веома занимљиво и корисно искуство.

Пре него што почнеш да разматраш где би све могао да стекнеш искуство,

размисли о томе која искуства већ поседујеш. Уколико си током школовања имао стручну праксу, то је свакако део твога досадашњег искуства. Организовање школских приредби, учешће у ђачком парламенту, давање часова вршњацима, чување деце (браће, сестара, итд.), такође јесу активности које су довеле до усавршавања твојих појединих вештина и стицања одређених знања.

Корисни линкови

www.zamislizivot.org – база свих канцеларија за младе
www.take-action.in.rs

Ово су нека од удружења и организација које се баве волонтирањем; препоручујемо ти да на интернету и у својој заједници потражиш и друге!

www.volontiraj.rs – Волонтерски центар Војводине
www.mis.org.rs – Млади истраживачи Србије;
Волонтерски сервис Србије
www.vcnis.org.rs – Волонтерски центар Ниш
www.izvidjaci.net – Савез извиђача Србије

Млади у акцији

Програм Европске комисије „Млади у акцији“ намењен је младима између 15 и 28 година старости (у неким случајевима и између 13 и 30 година), а циљ му је да подстакне активно учешће младих, промовише вредности солидарности и толеранције, јача узајамно разумевање и друго.

У оквиру овог програма ради и Европски волонтерски сервис, који омогућава младима узраста од 18 до 30 година да живе и раде у другим земљама током највише 12 месеци, а учешће је бесплатно. Више информација о програму можеш наћи на www.mladiuakciji.rs.

Три организације су контакт тачке овог програма за Србију, и то Група „Хајде да...“ (за територију Београда), Едукативни центар (за територију јужне, источне и централне Србије) и БалканиДЕА Нови Сад (за територију Војводине). Њихове контакте можеш пронаћи на поменутом сајту.

Такође, канцеларије за младе у Пријеполу, Обреновцу и Белој Цркви су акредитоване за учешће у волонтерским програмима.

Драгана Влашкалић

КО ТИ МОЖЕ ПОМОЋИ У ДОНОШЕЊУ ОДЛУКА?

Одлука
о каријери није
избор за читав живот.
Вођење каријере јесте процес,
што значи да је неопходно да се
каријера стално прати, да се одлуке
преиспитују, мењају и прилагођавају
променама у окружењу, нарочито на
тржишту рада, али и у односу на
промене личних интересовања,
вредности, жеља, потреба и
тако даље.

Било да одлуку доносиш интуитивно, логички – разматрајући све опције, или кроз разговоре са другим људима, не заборави да је то само твоја одлука. Иако не постоје готова решења и идеални савети, кроз разговор са другим лицима можеш доћи до мноштва корисних информација и добити корисне идеје које ћеш моћи да примениш.

Коме све можеш да се обратиш?

- **Рођаци, пријатељи, родитељи, старији браћа и сестре, уопште људи који те познају,** можда примећују

Где можеш да сазнаш више о овоме?

- Брошуре *Каријерни информатори* и *Како да... развијам своју каријеру*, доступне на адреси: www.bos.rs/cgcc/publikacije
- www.mingl.org/karijerakademija – образовни програм који омогућава младима да стекну практичне вештине за планирање каријере на основу личних жеља и потреба тржишта рада.

- поједине твоје вештине на које ти ниси обратио/ла пажњу. Најбоље је да разговараш са онима који имају одређена искуства у области која те занима.
- **Професори и школски психолози и педагози** такође ти могу помоћи да сагледаш које су твоје могућности и даље те могу упутити у то где и коме да се обратиш и које кораке да предузмеш, било да си одлучио/ла да се по завршетку средње школе запослиш или да наставиш даље своје образовање.
 - **Студенти** факултета за који си лично заинтересован/а могу ти помоћи да дођеш до

информација које ти могу олакшати процес доношења одлуке.

- **Канцеларије за младе.** Велики број канцеларија има неке програме из домена каријерног вођења и саветовања. Распитај се да ли је и канцеларија за младе у твојој општини једна од њих!
- **Центар за информисање и професионално саветовање Националне службе за запошљавање** нуди ти више информација о избору занимања, свету рада и образовања; у њему својим саветима ти помажу и психолози.
- **Центар за вођење каријере и саветовање**

*Job
Shadowing*
је нарочито
користан програм који
средњошколцима омогућава
да проведу један или више
радних дана са представником
одређеног занимања. Реализују
га Београдска отворена
школа и поједине
канцеларије за
младе.

Београдске отворене школе пружа ти могућност разговора са саветницом за каријеру. Центар такође организује **Job Shadowing**.

- **Центар за развој каријере и саветовање студената универзитета у Београду, Новом Саду, Нишу, Крагујевцу, Приштини и Новом Пазару.**
- **Центри за каријерно вођење и саветовање појединих факултета.**
- **Каријерни центар Универзитета Сингидунум и Факултета за економију, финансије и администрацију.**

Корисни линкови

www.bos.rs/cgcc
www.nsz.gov.rs, одељак Планирање каријере
www.razvojkarijere.bg.ac.rs
www.razvojkarijere.uns.ac.rs
www.karijera.ni.ac.rs
www.razvojkarijere.kg.ac.rs
www.razvojkarijere.pr.ac.rs
www.karijera.fon.rs
www.razvoj-karijere.com

**Подршка
младима за избор прве
каријере:**

Министарство омладине и спорта у сарадњи са Министарством просвете и науке, уз подршку немачке организације ГИЗ, спроводи програм професионалне оријентације који је намењен ученицима завршних разреда основних школа и средњошколцима.

Овај програм може да ти помогне уколико завршаваш основну школу и не знаш коју средњу школу да упишеш; ако размишљаш о ономе што те интересује, питаш се да ли имаш склоности за жељено занимање, бринеш се да ли ћеш моћи да пронађеш посао или наставиш школовање по завршетку средње школе коју пре тога треба да изабереш.

Канцеларије за младе којима можеш да се обратиш:
Ниш (Пантелеј и Палилула), Крушевац, Лесковац, Врање,
Пирот, Крагујевац, Смедерево, Пожаревац, Велика Плана,
Бор, Кикинда, Зрењанин, Сента, Бачки Петровац, Сомбор,
Београд, Палилула (Београд), Ужице, Рума и Шабац.
Њихови контакти су у *Адресару* и на
www.zamislizivot.org

СТУДЕНТИ

Тијана Максимовић

КАКО ДА УНАПРЕЂУЈЕШ СВОЈУ КАРИЈЕРУ ТОКОМ СТУДИЈА?

Факултет је не само фаза у твом животу када ћеш писати семинарске радове, спремати и полагаати испите и, на крају, стећи одређено звање, већ и период од неколико година који можеш сјајно искористити за много шта: да још боље упознаш себе и своја интересовања, да стекнеш различита искуства, сретнеш занимљиве људе важне за развој твоје каријере, као и да већ помало почнеш да упознајеш свет рада и откриваш како изгледа бити запослен. Од самог почетка студија почни да упознајеш факултет, сазнај које ти службе стоје на располагању и како оне функционишу. Можда твој

факултет има сопствени каријерни центар, а свакако се распитај о универзитетском центру за развој каријере (погледај *Адресар* на страни 119). Они вероватно организују различите обуке и програме праксе, а могу ти дати и корисне информације о доступним стипендијама, о сарадњи факултета и универзитета са послодавцима и иностраним образовним институцијама и друго.

Откриј и како раде студентске организације и шта је потребно за учлањење у те организације.

Током студија, вероватно ће ти поједини предмети и теме

бити занимљивији и дражи од других – факултет је право време да дефинишеш себи шта је то чиме би волео/ла да се бавиш касније. Помоћ и корисне савете могу ти пружити професори и немој се устручавати да их од њих затражиш, а тако можеш добити прилику и да учествујеш у ваннаставним активностима, у истраживањима или пројектима у оквиру катедре или факултета. (О начинима стицања искуства и усавршавања сазнај и на страни 64).

Такође, већ на другој години можеш почети да разматраш опције за обављање праксе – та година пружиће ти увид у

то како заиста изгледа радити одређен посао и помоћи ће ти да потврдиш своја интересовања или схватиш, можда, да неко занимање, у пракси, заправо и није за тебе. Што раније то откријеш, имаћеш више времена да измениш свој каријерни план и циљеве и усмериш своје активности у неком другом правцу. (Више о пракси прочитај на страни 61). За шта год да се одлучиш, искористи ово време најбоље што можеш!

**Корисни
линкови**

www.najstudent.com –
бројне информације и савети
за студенте

www.studentskismet.com –
студентски портал
www.youth.rs

**Корисна
литература**

Брошура *Знањем до посла*
пружа врло практичне и
употребљиве савете за развој каријере
током студија, од прве до завршне
године факултета. Део брошуре можеш
пронаћи на линку www.znanjemdoposla.info
а покушај да пронађеш и
штампану, детаљнију верзију
Знањем до посла!

Тијана Максимовић

КО ТИ МОЖЕ ПОМОЋИ У РАЗВОЈУ КАРИЈЕРЕ?

Центар за развој каријере. На већини државних универзитета, а и на неким приватним, постоје центри који постоје да би студентима пружали помоћ у развијању каријере. Такви центри постоје и на појединим факултетима у оквиру универзитета, а у њима можеш добити информације о стипендијама, програмима размене, о пракси, пословима и о много чему другом. Центри често организују и обуке и радионице на којима можеш да стекнеш знања и развијеш вештине које ће ти значити у каријери. Запослени ти могу помоћи да напишеш CV и пропратно писмо, и да се припремиш за

интервју за посао како би се на њему најбоље представио, а нуде ти и друге саветодавне услуге.

Професори. Могу ти професори бити од помоћи не само тако што ће ти написати препоруку за аплицирање за стипендију или слично, већ ти могу пружити и савете у вези са твојом струком и упутити те на појединце од којих ћеш добити потребне информације. Уколико се истакнеш у раду на предавањима и вежбама, професори те могу укључити и у различите пројекте и истраживања која се спроводе у оквиру катедре и ван ње, а то ће за тебе бити драгоценост.

Старије колеге. Некада су старије колеге одличан извор информација, не само о томе шта који професор тражи на испиту, већ и о могућностима за усавршавање и стицање искуства на самом факултету, и шире. Укључи се у рад студентских организација или учествуј у другом факултетским активностима и упознај колеге које ће с тобом поделити своје искуство!

Током студија може ти затребати и **финансијска подршка** – погледај на веб сајту своје општине или града да ли нуде можда стипендије за студенте, а ту су и студентски кредити и стипендије Министарства

просвете и науке, као и стипендије Министарства омладине и спорта – Фонда за младе таленте Републике Србије, за студенте завршних година.

Размисли и о сопственом учешћу у **међународним програмима размене** – Европска унија, у оквиру програма *Еразмус Мундус*, финансира неколико таквих програма, а више информација потражи на сајту Темпус канцеларије у Србији. Постоје и програми сарадње одређених земаља, а на сајту свог универзитета потражи податке о програмима у које је он укључен.

Каријерни центар

Центар, најчешће при факултетима, универзитетима или школама, у коме се пружају услуге каријерног информисања, саветовања и вођења. Каријерни центри нуде савете и обуке за стицање различитих вештина и знања потребних за што успешније вођење сопствене каријере (како написати CV, како се припремити за интервју за посао и слично).

Корисни линкови

razvojkarijere.bg.ac.rs – Центар за развој каријере Универзитета у Београду
www.razvojakarijere.uns.ac.rs – Центар за развој каријере Универзитета у Новом Саду
www.karijera.ni.ac.rs – Центар за развој каријере Универзитета у Нишу
razvojkarijere.kg.ac.rs – Центар за развој каријере Универзитета у Крагујевцу
razvojkarijere.pr.ac.rs – Центар за развој каријере Универзитета у Приштини
www.mpn.gov.rs – Министарство просвете и науке
www.mos.gov.rs – Министарство омладине и спорта
www.dositeja.rs – Министарство омладине и спорта – Фонд за младе таленте Републике Србије (Доситеја)
www.tempus.ac.rs – Темпус канцеларија у Србији
– *Еразмус Мундус*

Тијана Максимовић

СТУДЕНТСКА ПРАКСА

Програми праксе јесу од непроцењиве важности за студенте свих усмерења. Они ће ти пружити увид у свет рада и у то како особе које се баве занимањима која тебе привлаче заиста обављају посао, како изгледа њихов радни дан и како функционишу компаније или установе у којима би ти волео/ла да радиш. У зависности од трајања праксе, имаћеш и прилику да упознаш правила пословног понашања и комуникације, како раде тимови и групе у пословном окружењу и, уопште, како то изгледа бити запослен.

Можда након обављене праксе закључиш да ти тај посао или рад у таквој компанији баш и не одговара, али ће ти стечено искуство бити корисно не само зато што ћеш имати добру ставку у CV-ју и при тражењу посла бити у предности над онима који немају радног искуства, већ и зато што ћеш знати шта нећеш, а то је корак ближе ка спознавању онога што хоћеш. На појединим факултетима пракса је обавезна у току студија или у оквиру одређених предмета. Неке катедре или професори обезбеђују својим студентима праксу, док студенти појединих факултета морају сами да

нађу прилику да стекну практично искуство. Такође, и каријерни центри развијају сарадњу са послодавцима и обавештавају студенте о могућностима за учешће у таквим програмима. Уколико на факултету не пронађеш шансу да обавиш праксу, можеш се пријавити на конкурсе за програме које одређене компаније организују сваке године, а можеш и сам/а контактирати са жељеном компанијом и понудити да кроз волонтирање код ње стекнеш искуство и практична знања.

Пракса

Практична обука на послу коју ученици или студенти обично обављају да би упознали функционисање предузећа и сазнали како се обавља рад у одређеној професији. Може бити плаћена или неплаћена, у трајању од неколико недеља до неколико месеци, а уобичајено је да сваки практикант има свог ментора који га води кроз програм праксе.

Корисна литература

Препоручујемо ти приручник *Како до праксе и како на пракси*, Центра за развој каријере Универзитета у Београду и Канцеларије за младе Београд; у њој ћеш наћи мноштво практичних савета. Такође, препоручујемо ти и брошуру *Праксом до посла*, Смарт колектива, у којој су приказани програми стручне праксе у различитим српским компанијама.

Корисни линкови

www.prakse.rs – бројни огласи за праксу
www.najstudent.com/praksa – огласи за праксу и савети како до ње доћи
www.iaeste.ac.rs – International Association for the Exchange of Students for Technical Experience
www.eurodysee.eu – програм приправништва за младе између 18 и 30 година у регионима члановима Скупштине европских региона (Војводина)

Прати и сајтове каријерних центара, као и Канцеларије за младе Београд, која крајем сваке године организује Сајам пракси!

Тијана Максимовић

ГДЕ ЈОШ МОЖЕШ ДА СТЕКНЕШ ИСКУСТВО И ДА СЕ УСАВРШАВАШ?

Волонтирај!

Учешће у волонтерским камповима у Србији и иностранству може бити сјајно искуство, током кога можеш упознати нове људе и развити различите вештине које ће ти касније користити у каријери – тимски рад, комуникација, лидерске и интеркултуралне вештине, а моћи ћеш и да проведеш и усавршиш страни језик. Можеш волонтирати и при локалној канцеларији за младе и стећи искуство у организацији и спровођењу разних активности – нећеш се само добро провести и научити нешто корисно, већ ћеш и „зарадити“ добру

ставку у свом CV-ју (и у одељку о радном искуству и у оном о вештинама).

Увек можеш контактирати директно и са организацијом чије активности пратиш, које те занимају, и понудити да јој као волонтер помогнеш у раду.

Курсеви, обуке и семинари

Пружају ти се бројне могућности да похађаш бесплатне курсеве и обуке и учествујеш у стручним и другим семинарима, зато је важно да редовно пратиш вести из области

које те занимају. Многе канцеларије за младе организују бесплатно, или по приступачним ценама, курсеве језика, рачунара и других знања и вештина, као и различите радионице. Такође, студентске и омладинске организације припремају семинаре и конференције у којима можеш учествовати и стећи притом корисна знања. Размотри и учешће у *work&travel* програмима, у оквиру којих током одређеног периода можеш радити у иностранству.

Закон о волонтирању

Овим законом уређује се волонтирање као организовано добровољно пружање услуга или обављање активности од општег интереса, за опште добро или добро другог. Обавља се на основу уговора који се склапа између организатора и волонтера, а остале одредбе којима се уређује ова област можеш прочитати у тексту закона (погледај сајт Народне скупштине на www.parlament.gov.rs).

**Корисни
линкови**

www.zamislizivot.org – база свих
канцеларија за младе
www.take-action.in.rs

Ово су нека од удружења и организација које се баве
волонтирањем; препоручујемо ти да на интернету и у својој
заједници потражиш и друге!

www.volontiraj.rs – Волонтерски центар Војводине
www.mis.org.rs – Млади истраживачи Србије; Волонтерски сервис
Србије
www.vcnis.org.rs – Волонтерски центар Ниш
www.izvidjaci.net – Савез извиђача Србије

Тијана Максимовић

НАКОН ОСНОВНИХ СТУДИЈА – КАКО ОДАБРАТИ?

Уколико не желиш да настављаш школовање – бар не одмах – можеш почети са тражењем посла и упознавањем тржишта рада (погледај одељак: ПОСАО, страна 76), или се можеш одлучити за започињање сопственог бизниса (види текст о предузетништву на страни 100).

Ако, пак, намераваш да упишеш мастер, можеш одабрати да наставиш студије на истом факултету, или да стекнеш знања и из неке друге области и упишеш мастер на другом факултету. У сваком случају, пре доношења коначне одлуке подробно се информиши и сазнај који све програми

**Коме
можеш да се
обратиш?**

- каријерним центрима, за информације и савете;
- запосленима на факултету који су надлежни за мастер студије и међународну сарадњу;
- културним центрима и конзулатима;
- Темпус канцеларији у Србији.

постоје и који су услови за упис. Битно је да твој избор буде у складу са каријерним планом који би до сада већ требало да имаш, бар оквирно, и да си сигуран у то зашто се одлучујеш за конкретан мастер програм и како ће ти он помоћи у

остваривању постављених циљева.

Једна од могућности јесте и наставак студија у иностранству. Ако о томе размишљаш, почни на време да прикупљаш све потребне информације – о постојећим

програмима, условима уписа, могућностима за добијање стипендије, потребним језичким или другим сертификатима, визи, трошковима живота у земљи у којој би студирао, о путним трошковима и свему осталом што би могло бити од користи

**Стипендије
Фонда за младе таленте
(Доситеја)**

Фонд за младе таленте Републике Србије (Доситеја) један је од највећих фондова ове врсте у региону, а од 2008. године функционише при Министарству омладине и спорта. Током свог досадашњег рада наградио је и стипендирао више од 7.400 младих талената, а можеш конкурисати за стипендије по два конкурса, који се објављују сваке године.

Један се односи на најбоље студенте завршних година основних и мастер студија на факултетима чији је оснивач Република Србија, а други на наставак студија у иностранству. Више о њима сазнај на www.dositeja.rs. При Министарству омладине и спорта ради и Центар за каријерно вођење и саветовање младих талената, у ком сви студенти стипендисти Фонда могу добити услуге каријерног информисања, каријерног саветовања, као и похађати обуке које Центар организује.

Корисна литература

Препоручујемо ти *Приручник о мобилности студената*, у коме ћеш наћи информације о свим корацима потребним за аплицирање за студије у иностранству и мноштво практичних савета. Можеш га пронаћи на адреси: <http://www.bg.ac.rs/csrf/saradnja/prirucnik.php>

за твој боравак тамо. Са прикупљањем информација требало би да почнеш и годину дана раније него што би отпочео/ла студије у иностранству, а корисне информације можеш добити и у културном центру земље у којој желиш да студираш.

Као и у случају мастера у Србији, добро размисли како се конкретни програм уклапа у твој каријерни план, колике су могућности да добијеш стипендију и на који начин би стечена знања и вештине тебе учинили конкурентнијим на домаћем тржишту рада.

Немој мислити да су иностране стипендије недостижне – нису, али темељна припрема ти је неопходна, као и то да на време започнеш сакупљање потребних докумената!

**Корисни
линкови**

www.s4wb.eu – претраживач стипендија за студент из земаља Западног Балкана

www.najstudent.com – домаће и иностране стипендије

www.mladiinfo.com – иностране стипендије

www.tempus.ac.rs – Еразмус Мундус и друге стипендије

www.iacbr.org – студије у САД

www.bos.rs/soc – стипендије за мастер студије на Кембриџу, Оксфорду и Центреалноевропском универзитету

www.scholarshipportal.eu – стипендије за студије у Европској унији

www.studyineurope.eu – студирање у Европи

www.ceepus.info – Централноевропски програм размене за универзитетске студенте

www.dositeja.rs – Министарство омладине и спорта – Фонд за младе таленте Републике Србије (Доситеја)

www.mos.gov.rs – Министарство омладине и спорта

www.mpn.gov.rs – Министарство просвете и науке

КАДА И КАКО УЧИМО?

*Искра Максимовић
Тијана Максимовић*

Формално учење.

Учење које се одвија у званичним образовним институцијама, структурирано је и води ка државно признатим дипломама и сертификатима. То је учење у основној и средњој школи, на факултету.

Неформално учење.

Одвија се у различитим институцијама и организацијама, и такође је структурирано, али се

углавном по завршетку ове врсте едукације не добијају формални сертификати. То је учење у оквиру различитих курсева и обука, у цивилним, омладинским, студентским и другим организацијама. То су и приватни часови језика, часови клавира, курсеви рачунара...

Информално учење.

Све оно што учиш ван школе и ван курсева, а нема своју дефинисану структуру већ се одвија спонтано, у различитим животним контекстима и обично се у њега не упушташ циљано и са јасном намером да учиш. То је све оно што си научио од родитеља, помажући им

у различитим активностима, или кроз оно што су ти они причали о свом послу, оно што учиш од пријатеља и у окружењу, док сурфујеш по интернету, гледаш телевизију, а често ниси ни свестан да учиш. То је учење из искуства, те се назива и искуствено учење.

Целоживотно учење.

Када погледаш горенаведене дефиниције учења, схватићеш да ти, у ствари, не учиш само у школи, већ и пре него што у њу кренеш, док си ван ње и након што је завршиш. Схватићеш да и ненамерно учиш нове ствари и стичеш знања и вештине које ће ти користити.

Целоживотно учење управо све то обухвата и савремени трендови у образовању наглашавају управо тај аспект и настоје да мотивишу појединце да препознају и активно учествују у процесима учења током целог живота. Околности у којима живимо траже од нас да се стално усавршавамо, да унапређујемо своја знања и пратимо најновија кретања како бисмо остали конкурентни и занимљиви послодавцима, али и да бисмо што боље искористили све своје потенцијале.

Економија, тржиште рада и пословни захтеви мењају се све брже – занимања

која су данас врло тражена нису постојала до пре десет година, или су у протеклом периоду значајно измењена. Не можемо предвидети како ће се послови обављати у будућности – и то не тако далекој будућности, и какве ће вештине и знања послодавцима тада бити потребни.

Управо целоживотно учење помаже нам да се прилагодимо променљивим захтевима савременог друштва. Твој задатак је да увек будеш отворен за усвајање нових знања – теоријских или практичних - и за стицање нових вештина, да искористиш сваку прилику

која ти се за то пружа и да научиш да препознајеш своје способности и адекватно их презентујеш другима око себе.

И, наравно, да све то чиниш током целог свог живота.

Ефикасно учење*

У овом тексту ћеш добити и информације о томе како треба учити и шта можеш урадити ако те градиво не интересује.

Ако те мучи неки од следећих проблема :

- твоје мисли лутају док учиш;
- имаш потешкоћа са концентрацијом;

* Интегрални текст је објавило Одељење за професионалну оријентацију и планирање каријере Националне службе за запошљавање. Како су овде прилагођени и изнети само сегменти целокупног текста, саветујемо ти да, уколико процењујеш да ти је ова тема од користи - прочитај целокупан текст на адреси <http://www.nsz.gov.rs/download/files/cms/attach?id=67>

- лако одустајеш када ти учење не иде;
- осећаш мрзовољу када треба да почнеш са радом;
- бринеш да ли ћеш успети да научиш;
- труд који улажеш не даје жељене резултате;
- учиш напамет јер бринеш да нећеш довољно добро научити...

**...мораш
да развијеш
радне навике и
план учења.**

За стицање радних навика је важно:

- правити распоред дневних активности – планирати

време за учење, одмор и разоноду;

- учити сваког дана у планираном термину.

За стицање радних навика није корисно избегавати планиране активности или одустајати. Радне навике су значајне, посебно ако желиш да промениш своје „кампањско“ учење.

План учења

План учења укључује где ћеш учити, у ком временском интервалу ћеш учити, шта ћеш учити и којим редоследом ћеш учити.

1. Почетни преглед градива

Циљ почетног прегледа је да добијеш општу

представу о ономе што се учи – идеја о главним темама, појмовима.

2. Постављање питања у вези са лекцијом

Наслов и поднаслове лекције формулиши као питања, на која ћеш одговорити током каснијег проучавања лекције. На овај начин и пре читања лекције усмераваш пажњу на оно што је битно.

3. Проучавање лекције у целини

Пажљиво читај лекцију у целини. Док читаш, размишљај и труди се да одговориш на питања која су постављена у претходној

фази и да повежеш то што читаш са оним што већ знаш.

4. Препричавање лекције

У овој фази покушаваш да се присетиш главних идеја и да их препричаш. Ако подвлачиш, можеш да планираш излагање на основу истакнутих делова текста. Важно је да препричаш својим речима.

5. Провера и обнављање лекције и поглавља

Када завршиш са проучавањем градива, прегледај своје белешке (скицу или резиме) и онда се преслишај – без гледања бележака провери

своје познавање главних идеја. Покушај да схватиш како су разне чињенице међусобно повезане. То важи како за проверу лекције, тако и за проверу поглавља.

Шта ако ме градиво не интересује?

Можда те тренутно не занима неки школски предмет или градиво. Уколико допустиш могућност да се временом може развити интересовање за ту област, олакшаћеш себи учење. Закључак да те нешто нимало не занима није од помоћи – ствара отпор и отежава учење. Интересовања се могу мењати и проширивати.

ПОСАО

*Јелена Манић
Драгана Влашкалић*

АКТИВНО ТРАЖИ ПОСАО!

Тражење посла може бити веома напорно, али и занимљиво. Пожељно је да тражиш посао који одговара твојим интересовањима и компетенцијама и стога је битно да се тражењу запослења заиста посветиш. Посао вероватно неће доћи преко ноћи, а могуће је и да први посао који будеш нашао/ла неће бити баш оно о чему ти сањаш.

Активно тражење посла

подразумева да би требало да се стално информишеш о пословима на тржишту, редовно ишчитаваш огласе у новинама и на интернету, посећујеш веб сајтове компанија које те интересују, обилазиш сајмове запошљавања или тзв. дане каријере, да шириш мрежу контаката или тражиш помоћ у некој од агенција за запошљавање.

Проналажење запослења јесте процес чије трајање зависи од много фактора, али у великој мери и пре свега зависи од тебе и твоје личне спремности да посао активно тражиш.

Време које проводиш док тражиш посао можеш искористити тако што ћеш унапредити неке од својих вештина, **похађањем курса рачунара или страних језика**, а што те може учинити конкурентнијим/ом на тржишту рада.

Познато је да послодаваци захтевају претходно искуство на сличним позицијама. Ако си један/на од великог броја

младих који не поседују много или нимало радног искуства, немој да очајаваш! **У стицању првог радног искуства веома корисно може бити обављање праксе или волонтирање у некој организацији или институцији.** То ти омогућава да стекнеш нова знања и закорачиш у свет рада.

У наставку текста можеш сазнати који су кораци које можеш предузети у циљу проналажења запослења, шта се од тебе као запосленог очекује и шта те заправо очекује у свету рада.

Корисна литература

Брошуре *Каријерни информатори* и *Како да... развијам своју каријеру*, доступне на www.bos.rs/cgcc/publikacije

Коме можеш да се обратиш?

Каријерним центрима на универзитету/факултету и саветницима у Националној служби за запошљавање.

Корисни
линкови

www.poslovi.infostud.com

www.ceevee.com

www.ponudaposlova.com

www.poslovi.rs

www.lakodoposla.com

<http://www.nsz.gov.rs/page/info/sr/sajmovi.html>

www.linkposlovi.com

www.mojposao.in.rs

www.najstudent.com/saveti-i-uputstva/

Тражење
посла јесте посао

Министарство омладине и спорта, у сарадњи са глобалном компанијом за развој људских ресурса *Manpower* и програмом Економске сигурности УСАИД-а спроводи пилот пројекат под називом *Развој каријере младих*.

По завршетку школовања чека те изазов тражења посла. Требало би да знаш како да ваљано напишеш радну биографију и мотивационо писмо, како да разговараш са послодавцем, добијеш подршку саветника за развој каријере. Потребна ти је прилика да приступиш бесплатним, сертификованим онлајн курсевима за унапређење знања и вештина из различитих области.

Канцеларије за младе којима можеш да се обратиш:
Крушевац, Зрењанин, Палилула – Београд.

Њихови контакти су на
www.zamislizivot.org

УМРЕЖИ СЕ!

Јелена Манић

Главно место за тражење посла јесте оно што се зове **видљиво тржиште**. Ово се односи на оглашавање – по новинама, на интернету, кроз агенције и слично. Уколико тражиш посао, требало би да што чешће посећујеш веб-портале и излиставаш новине које оглашавају пословне понуде, као и да се пријављујеш на конкурсе за послове који одговарају твојим интересовањима.

Постоји, међутим, још једно и, по претпоставкама много веће, **скривено тржиште послова**. Претпоставља се да је око 75% послова у Европи добијено кроз

скривено тржиште. То значи да огласи нису увек најефикаснији начин да се пронађу најбољи људи за посао. Због тога би требало да се потрудиш да будеш један од таквих људи.

Најбољи начин да се проникне у тзв. скривено тржиште јесте умрежавање.

Умрежавање може да се дефинише као „уметност употребе људи које познајете да бисте идентификовали људе које још увек не познајете, али који вам могу помоћи у тражењу посла”.

Користи од умрежавања:

- информације о слободним радним местима за која не постоје огласи, већ се кандидати препоручују;
- мишљење о CV-ју;
- мишљење о конкретним организацијама или каријерама унутар одређених професија;
- идеје о томе како можеш стећи искуство.

Са ким све можеш да попричаш и дођеш до корисних информација? То су:

- пријатељи;
- породица;
- колеге;
- професори;
- познаници;
- људи које си срео/ла на

сајмовима запошљавања или на конференцијама.

Можда се у фирми у којој ради мајка твог најбољег друга тражи извршилац дужности који одговара управо твом образовном профилу? Не пропусти прилику да се информишеш у свакој прилици!

Умрежавање није „чињење услуга пријатељима” или корупција, већ легитиман начин доношења до информација и пословних препорука.

Друштвене мреже јесу одличан начин за размену знања, искустава, информација, али и за успостављање великог броја контаката широм света. Уколико имаш профил на Фејсбуку, Твитеру, Линкдину или на некој другој мрежи, знај да то може постати твој значајни пословни ресурс.

Корисни линкови

[www.poslovi.infostud.com/
info/saveti/Poslovne-vestine](http://www.poslovi.infostud.com/info/saveti/Poslovne-vestine)
www.karijera.bos.rs
www.winicare.com
www.linkedin.com
www.facebook.com
www.twitter.com

Весна Чекић

ТРЖИШТЕ РАДА – КОЈА СУ ЗАНИМАЊА ТРАЖЕНА?

У време велике незапослености ипак постоје занимања која су више тражена од других. Тешко је предвидети колико ће се слика на тржишту рада променити за неколико година. Нека од најтраженијих занимања нису ни постојала пре непуних десет година. У блиској будућности очекује се да ће расти потреба за занимањима која су тек у настајању. Такође, тражиће се и занимања која већ постоје, али ће се она неминовно прилагодити напредној технологији.

Многа занимања су истовремено и тражена и суфицитарна, односно постоји већа понуда људи

квалификованих за та занимања од потражње која за њима постоји на тржишту рада, али се те професије сматрају престижним и перспективним те се велики број младих за њих обучава. Један од најчешћих разлога је неравномерна територијална покривеност – у неким местима постоји вишак незапослених у одређеном занимању, док у другим, често мањим или изолованијим срединама, постоји тражња управо за тим кадровима. Зато треба на уму имати и ову разлику у потребама на локалним тржиштима рада.

Дајемо ти листу неких од занимања која се у овом моменту сматрају траженим и

перспективним, међу којима има и оних која су још увек у настајању али можемо очекивати да се рашири потреба за њима:

Економија – економиста за општу економију, економиста за банкарство и финансије, ревизор, стручњак за финансијско управљање фондацијама, финансијски саветник за управљање новим предузећима, аналитичар финансијског пословања, стручњак за процену ризика, саветник за пореске обавезе.

Информационе технологије – програмер, систем инжењер, веб дизајнер, дизајнер интерфејса, специјалиста за виртуелну безбедност,

специјалиста за интегрисане дигиталне медије, стручњак за унапређивање апликација за мобилне телефоне.

Инжењеринг – електротехничар, микротехничар, енергетичар, грађевинац, стручњак за контролу квалитета, биоинформатичар, физикохемичар, инжењер мехатронике, стручњак за енергију из обновљивих ресурса, стручњак за производњу и примену иновативних технологија (патената).

Култура и уметност – продуцент, мултимедијски уредник, онлајн уредник, сценариста.

Менаџмент – болнички менаџер, медијски менаџер, ПР менаџер, маркетинг стратег, угоститељ и стручњак за различите групе туризма (сеоски, екстремни спортови, истраживачки, конгресни, спортски, бањски), менаџер безбедности.

Право – заштита и заступање ауторских права, и људских права, тумачење и решавање међународних спорова у свим областима.

Просвета – професор музичке групе предмета, професори енглеског и немачког језика, професор математике и физике, консултант за учење на даљину.

Забава и рекреација – фитнес тренери, аниматори, саветници за слободно време.

Заштита животне средине – еколог, аналитичар заштите животне средине, стручњак за производњу органске хране, техничар за енергију из обновљивих ресурса.

Здравство – анестезиолог, радиолог, хирург, алерголог, фармацеут, медицинска сестра, генетски саветник, стручњак за лабораторијска истраживања, нутрициониста, геронтоасистент, дечји психотерапеут, физиотерапеут, ветеринар.

Теби препуштамо да се обавестиш о новим и траженим занимањима и допуниш ову листу. Тиме потврђујеш да негујеш своју професионалну радозналост, као и да ти промене не представљају проблем већ изазов. Све су то предуслови за успешан каријерни развој.

Коме можеш да се обратиш?

Саветници у центрима за професионално информисање и саветовање (ЦИПС) при Националној служби за запошљавање у Београду и Нишу пружају информације о свету рада и образовања. Саветници за планирање каријере у филијалама Националне службе за запошљавање у више од 30 градова у Србији могу ти помоћи у психолошкој процени и саветовању. Потражи адресе филијала преко www.nsz.gov.rs

Занимање

је дефинисано радним задацима, начином рада, условима и средствима која се користе.

Тражена занимања могу се поделити у три основне групе:

- Занимања која постоје на тржишту рада, али још увек нису у званичној номенклатури (у списку занимања).
- Постојећа занимања која су у мању на тржишту (дефицитарна занимања).

Нова занимања за која се очекује да ће бити тражена у будућности и од којих многа још нису у систему образовања. **Радно место** (позиција) јесте скуп задатака, дужности и одговорности који се обављају независно од занимања.

Образовни профил јесте усклађен са образовним програмом.

Могуће је да се људи са завршеним истим образовним профилом баве различитим занимањима, као и да у оквиру истог занимања могу радити људи различитог образовања. Јасно је да је свет рада много сложенији од света образовања и да је више подложен променама.

Корисни линкови

[www.nsz.gov.rs/
page/zanezaposlene/sr/
planiranjekarijere.html](http://www.nsz.gov.rs/page/zanezaposlene/sr/planiranjekarijere.html)
– Национална служба за
запошљавање, странице за
планирање каријере
poslovi.infostud.com
karijera.bos.rs/testovi

Јелена Манић
Драгана Влашкалић

ПРЕДСТАВИ СЕБЕ КРОЗ CV И ПРОПРАТНА ПИСМА!

Сврха CV-ја јесте у
следећем:

- да представи тебе, твоје циљеве у каријери, образовање, радно искуство, активности, награде, посебне вештине;
- обраћа се некоме ко те не познаје и ко нема времена да те упозна;
- CV би требало да те представи у **најбољем светлу, на јасан и прегледан начин;**
- главна сврха биографије јесте да ти осигура место на будућем интервјуу (више о интервјуу на страни 92).

Скраћеница
CV потиче од
латинског израза
curriculum vitae, животни
круг или ток, а CV пишеш
у сврху пријављивања за
неки посао, за учешће
на семинару или
у образовном
програму.

Савети за писање CV -ја:

- На почетку прикажи оно што си ти проценио/ла као најрелевантније за дату прилику.
- CV би обавезно требало прилагодити циљу писања. Критеријуми за селекцију

кандидата разликују се од ситуације до ситуације (зависно од тога да ли аплицираш за посао, волонтирање, летњу школу или нешто друго), стога и твој CV мора бити „скројен” по мери захтева.

- CV треба да садржи само истините информације које касније, током разговора, можеш и да докажеш..

Технички детаљи:

- CV којим почетници аплицирају за посао не би требало да буде дужи од једне стране А4 формата.
- Ако је у конкурс захтевана фотографија, обавезно је и ти стави.

- Фонт – углавном се користе класични фонтови, попут *Arial* или *Times New Roman*. Величина фонта требало би да буде стандардна, не мања од 10 и не већа од 12.
- Потруди се да у тексту не буде граматичких и правописних грешака. Добро је да неко од твојих колега или чланова породице прочита CV пре него што га пошаљеш на одређену адресу.
- Јако је важно да CV визуелно буде јасан, прегледан и, пре свега, уредан.

Пропратно

писмо јесте

тело имејла (уколико се пријављујеш електронским путем), односно, оно је посебна страница документа, уколико пријаву за посао/студијски програм шаљеш регуларном поштом. Требало би га разликовати од **мотивационог писма** – посебног писма у коме детаљно говориш о својој мотивацији за пријављивање, наводећи своје циљеве у каријери и њихову повезаност са захтевима послодавца.

Пропратно писмо требало би да стави твој CV у контекст и да те притом боље представи, кроз неформалнију форму обраћања. Оно би требало да садржи следеће информације:

- ко си ти;
- за коју позицију/стипендију/ праксу се пријављујеш;
- где си чуо/ла за конкурс, или где си прочитао/ла позив;
- додатно истицање неких твојих вештина или успеха.

Поред наведених ставки, **мотивационо писмо** требало би да садржи и одговоре на следећа питања:

- Где видиш себе у будућности?
- Како прихватање твоје апликације за дати посао/ праксу/стипендију може да допринесе постизању твојих циљева у каријери?
- Чиме ти конкретно можеш да допринесеш фирми или институцији којој подносиш пријаву?

Дајемо ти пример CV-ја дипломца Економског факултета, који је у потрази за првим запослењем

Петар Петровић

Датум рођења	03/05/1987
Адреса	Зрењанин
Имејл	petar.petrovic@yahoo.com
Мобилни	063/333-333

Образовање

Економски факултет, Универзитет у Београду	2006 - 2011.	Дипломирани економиста. Смер: Финансије, банкарство и осигурање. Просечна оцена 9,20.
Канцеларија за младе, Зрењанин	мај 2010.	Семинар о активном тражењу посла (писање CV-а, припрема за пословни интервју).

Вештине

Организационе вештине	Као члан Дебатног клуба Економског факултета организовао 20 дебата са великим одзивом студената и успешном реализацијом.
Комуникацијске вештине	Кроз обављање стручних пракси имао сам прилике да комуницирам са људима различитих профила на професионалном нивоу уз успешну реализацију додељених пословних задатака.

Искуство

***** ***** банка, стручна пракса	15.07.2010 - 15.08.2010.	Упознавање са функционисањем банкарског система кроз низ предавања и учествовање у пословним активностима (рад са клијентима, асистирање при реализацији налога).
*****, стручна пракса	03.09.2009 - 03.11.2009.	Упознавање са ревизорским пословима, учествовање на изради ревизорских извештаја, обављање послова превођења, преглед исправности појединих билансних позиција и пружање помоћи свих врста надређеним особама.
Невладина организација ****, волонтирање	10.03.2008 - 10.06.2009.	Организација семинара за младе. Помоћ у вођењу евиденције рачуна и писању финансијског извештаја пројекта.

Општа знања

Познавање енглеског језика, напредни ниво. Знање рада на рачунару (Office пакет, Интернет). Возачка дозвола Б категорије

Корисна литература

Брошура *Како да... развијам своју каријеру*, доступна на адреси www.bos.rs/cgcc/ публикације и приручник *Како до праксе и како на пракси* Центра за развој каријере Универзитета у Београду.

Корисни линкови

karijera.bos.rs – CV билдер, у коме можеш пронаћи различите примере CV-ја и направити сопствени, уз детаљна упутства и савете за сваки сегмент документа

www.unapredicv.com

www.najstudent.com/saveti-i-uputstva/

www.putokazdoposla.rs/saveti

www.careerteam.me/za-kandidate

www.blog.oglas.rs/kategorija/zaposlenje

www.mojposao.in.rs

*Јелена Манић
Драгана Влашкалић*

ПРИПРЕМИ СЕ ЗА ИНТЕРВЈУ КОД ПОСЛОДАВЦА!

Ако си позван/а на интервју, то значи да је твоја пријава задовољила захтеве конкурса. Међутим, да ли ћеш бити примљен/а зависи од тога како ћеш се представити на самом интервјуу. Стога је веома битно да се за интервју добро припремиш.

Циљ интервјуа

јесте да изборна комисија утврди да ли си ти права особа за дати посао, али и прилика за тебе да процениш да ли ти себе лично видиш на том радном месту и у тој институцији.

Ево неколико савета како да се што боље припремиш за интервју:

Пре интервјуа...

- Покушај да сазнаш што више о фирми или институцији у коју одлазиш на разговор, путем њиховог сајта или од познаника који о њима нешто знају.
- Ажурирај своју радну биографију.
- Покушај да претпоставиш која би питања могли да ти поставе и припреми одговоре на њих.
- Унапред припреми питања која би ти хтео/ла да поставиш комисији везано за посао или фирму.
- Обуци се у складу са

могућим *дрес-кодом* установе у коју одлазиш на разговор.

- Крени на време на заказани разговор.

Током интервјуа...

- Седи усправно, успостави контакт очима са свим члановима комисије, буди сталожен/а и концентрисан/а. Трема јесте природна ствар, али не заборави да не процењују само они тебе већ и ти њих!
- Постави се према комисији са адекватне дистанце (ни превише хладно, нити превише топло).
- Буди сигуран/а у себе и своје одговоре.

- Труди се да не користиш сленг, поштапалице и неприкладне речи и изразе.
- На питања одговарај полако, јасно и концизно, али никако само са ДА и НЕ. Покажи да си комуникативан/на, али немој да шириш тему ван датих оквира и прекидаш чланове комисије док се они теби обраћају.
- Не показуј песимизам, предрасуде, лењост, надобудност... То су особине које нико не воли код кандидата.
- Уколико будеш имао прилику, питај оно што те интересује, али само ако је примерено ситуацији.

Коме
можеш да се
обратиш?

Универзитетски и
факултетски каријерни центри,
Центар за вођење каријере и
саветовање Београдске отворене
школе (види *Адресар* на
страни 119).

**Најчешћа питања која
послодавци постављају на
интервјуу:**

- Како бисте описали себе у једној реченици?
 - Шта Вам се највише допада у овом послу?
 - Зашто сте Ви права особа за нашу компанију?
- Имате ли неки хоби? Шта радите у слободно време?
 - Имате ли искуства у овој области?
 - Које је било Ваше последње запослење и која су била Ваша задужења?
 - Наведите један проблем са којим сте се сусрели на претходном послу и како сте га решили?
- Шта би сте урадили у следећој ситуацији..? (Хипотетичка питања везана за ситуације на послу.)
 - Које особине цените код колега, а које код надређеног?
 - Које Ваше особине су

**Корисни
линкови**

www.mojposao.in.rs

www.putokazdoposla.rs/saveti

www.careerteam.me/za-kandidate

www.najstudent.com/saveti-i-uputstva/

http://poslovi.infostud.com/info/saveti/kalkulator_za_intervju/ - Калкулатор за интервју за посао

- биле највише цењене на претходном послу?
- Које су Ваше мане? На чему бисте волели да порадите?
 - Којим постигнућем до сада се највише поносите?
 - Да ли више волите да радите у тиму или индивидуално?
 - Шта је за Вас тимски рад? Наведите нам пример Вашег рад ау тиму
 - Како примате критику? Наведите нам конкретан пример.
 - Зашто сте променили или желите да промените посао?
 - Зашто бисте желели да радите за нашу компанију?
 - Да ли бисте могли да

- радите прековремено?
- Који су Ваши циљеви у каријери?
 - Где видите себе за 5/10 година?
 - Када бисте могли да почнете да радите?
 - Колику плату очекујете?
 - Да ли Ви имате неких питања за нас?

Питања која ти можеш да поставиш комисији:

- Како ће даље тећи процедура у вези са овим конкурсом?
- Која би била моја задужења? Како би изгледао један радни дан на овом послу?
- Какви су даљи планови

развоја Ваше компаније?

- Шта Ви волите на свом послу?
- Какве су могућности за напредовање у Вашој компанији?

Корисна литература

Брошуре *Како да... развијам своју каријеру и Каријерни информатори* – www.bos.rs/cgcc/publikacije и брошура *Знањем до посла* – www.znanjemdoposla.com

Драгана Влашкалић

ШТА ПОСЛОДАВЦИ ЖЕЛЕ?

Одговарајући на изазов тражења посла, већина људи се пита која је то тајна формула, која комбинација вештина и вредности која би у потпуности одговорила захтевима послодаваца и осигурала им место у одређеној компанији. Сваки послодавац има специфичне захтеве по питању вештина неопходних за обављање одређеног посла. Поред специфичних техничких вештина, постоје вештине које су углавном универзалне за већину послова. Добра вест јесте да углавном сви можемо да се похвалимо поседовањем тих вештина, у мањој или већој мери. Вештине су, међутим, нешто

на чему се ради те, уколико желиш да их унапредиш, у томе ти могу помоћи разноврсни тренинзи, курсеви и професионална усавршавања.

Проучавајући истраживања и анкете спроведене међу послодавцима, трудили смо се да продремо у њихов начин размишљања и сазнамо која су то очекивања од будућих кандидата за посао. У наставку можеш наћи списак вештина и вредности које послодавац жели да види код својих запослених.

Тражене вештине:

1. способност решавања

- проблема;
2. управљање временом;
3. способност планирања и организовања;
4. писана комуникација;
5. лидерство;
6. иницијативност, мотивисаност;
7. способност анализирања и инвестирања;
8. свест о приликама на тржишту;
9. рад у тиму;
10. усмена комуникација.

Осим техничких вештина, веома су битне и личне вредности, јер оне говоре о теби као особи. Иако су техничке вештине и знања од изузетне важности, не би требало занемарити ни личне

особине запослених. Што се појединац боље и брже уклопи у колектив фирме и прихвати норме које у њој постоје, то ће имати већи утицај на продуктивност и успех пословања целокупне фирме, институције.

Личне вредности:

1. искреност;
2. способност адаптације, флексибилност;
3. посвећеност послу;
4. поузданост и одговорност;
5. лојалност;
6. позитиван став, енергичност;
7. професионални приступ;
8. самопоуздање;
9. мотивисаност и могућност рада без надзора;

10. спремност на додатно учење и усавршавање.

Оно што би ти могло бити од помоћи да побољшаш своју могућност запослења и да унапредиш своју каријеру, јесте да поразмислиш које су то вештине и особине које би се нашле на твом списку, а на којима би могао/ла да порадиш. Можеш урадити неке од тестова или можеш поразговарати са саветником за каријеру или психологом. На порталу karijera.bos.rs можеш, пошто се улогујеш, урадити тестове вештина, особина и интересовања.

**Корисни
линкови**

www.karijera.bos.rs
www.najstudent.com
poslovi.infostud.com
www.razvojkarijere.bg.ac.rs
www.razvojkarijere.uns.ac.rs
www.karijera.ni.ac.rs
www.razvojkarijere.kg.ac.rs
www.razvojkarijere.pr.ac.rs
www.karijera.fon.rs

Драгана Петковић

ПРЕДУЗЕТНИШТВО КАО КАРИЈЕРА

Шта је предузетништво?

Постоји безброј дефиниција предузетништва.

У двадесет првом веку, када кључ успеха лежи у вештини препознавања потреба на тржишту и у проналажењу нових, одрживих и профитабилних начина да се оне задовоље, најприкладнија је, можда, следећа дефиниција:

Предузетништво је претварање иновација у економска добра.

Економска добра нудимо на тржишту, у свом раду смо усмерени на стицање добити, а суочавамо се са сталним променама. Циљ предузетника јесте да направи

профит. Наравно, профит није једини циљ; у исто време, до тог циља се може стићи тек када на тржишту некоме заиста пружимо вредност, решимо проблем, задовољимо потребу – онда је особа спремна да плати за нешто што продајемо.

Успешни предузетници јесу иновативни, разборити људи који брзо уче, који су спремни на ризик, преузимају личну одговорност, високо вреднују своју слободу, дисциплиновани су и спремни да много раде. Они су храбри и спремни да остварују своје снове. Осим особина које одликују предузетнике, ту су и предузетничка

знања и вештине које се уче и стичу кроз праксу. У предузетништву је сасвим у реду доживети неуспех; управо из неуспеха највише се и учи.

За успешан бизнис потребно је имати и утемељену пословну идеју и пословни план.

Предузетништво значи да смо препознали потребу на тржишту, да смо пронашли начин да је задовољимо кроз делатност коју обављамо стручно и кроз пословни модел који обезбеђује одрживост и профитабилност.

Зашто је предузетништво важно?

За мала и средња предузећа каже се да су основ здраве и динамичне привреде. Предузетници отварају нова радна места, доприносе државном буџету бројним давањима и порезима. Својим пословањем покрећу и пословања других – тржиште се развија и расте. Предузетништво даје не само економски, већ и важан друштвени допринос, оснажује грађане, предводи иновације, истраживања и развој, гаји културу храбрости, личне одговорности, целоживотног учења и сталне активности – речју, нема заостајања и спавања, иде се напред.

Предузетништво

Претварање иновација у
економска добра.

Пословна идеја

Добра пословна идеја утемељена је на реалним потребама на тржишту. Одређеном броју људи таква идеја решава неки проблем или задовољава неку њихову потребу. Реализацијом идеје поправља се квалитет живота, исправља се нешто што је погрешно, или се ради на побољшању нечега што већ постоји.

Пословни план – Бизнис план

Документ којим се дефинишу циљеви и сврха постојања бизниса, могућности и опасности тржишта, структура организације, финансијско стање. У плану се дефинишу оперативне процедуре (сарадници, простор, време, опрема, технологија), као и финансијски подаци. Пословни план даје јасну слику будућег пословања.

**Корисни
линкови**

www.preduzetnici.rs –
кориснички сервис за будуће
и садашње предузетнике
Предузетници
www.gaia.rs – блог
Предузетништво 101

**Коме
можеш да се
обратиш?**

Привредна комора Србије – www.pks.rs
Иновациони фонд Србије –
www.inovacionifond.rs
Национална агенција за регионални развој –
narr.gov.rs
Регионални центар за развој малих и средњих предузећа и
предузетништва – www.mspsbg.rs

Препоручујемо ти и нека од удружења која се баве
омладинским предузетништвом:

Смарт колектив – www.smartkolektiv.org
Junior Achievement Србија (Достигнућа младих)
– економски образовни програми за младе
(www.ja-serbia.org)
Народни парламент –
www.parlament.org.rs

**Програм
подршке омладинском
предузетништву**

Министарство омладине и спорта је, у сарадњи са Америчком Агенцијом за међународни развој (УСАИД), у оквиру пројекта за економску сигурност, у канцеларијама за младе спровело програм подршке развоју омладинског предузетништва у 119 КЗМ у Србији, а 33 КЗМ су развиле и усвојиле акционе планове за развој омладинског предузетништва.

Овај програм може да ти помогне ако желиш да се информишеш о томе шта је предузетништво, како се пишу бизнис планови, како се планирају маркетинг и продаја и које мере подршке ти обезбеђују твоја општина/град кроз акционе планове за развој омладинског предузетништва.

Канцеларије за младе којима можеш да се обратиш:

Бачка Топола, Бечеј, Ђићевац, Књажевац, Лајковац, Лозница,
Палилула (Бгд) Палилула (Ниш), Пантелеј (Ниш), Параћин,
Пријепоље, Сента, Александровац, Алексинач, Блаце,
Лесковац, Нови Пазар, Рума, Сурдулица, Велико Градиште,
Власотинце, Зајечар и Зрењанин, Куршумлија,
Прокупље, Владичин Хан, Врање, Бујановац,
Прешево, Сјеница, Тутин, Прибој,
Сокобања.

КАКО ДА ЗАПОЧНЕШ СОПСТВЕНИ БИЗНИС?

Истражи тржиште!

Пре него што почнеш да пишеш бизнис план, направи мало истраживање. Прикупи што више информација, истраживања, трендова о савременом пословању и консултуј се са саветницима, људима који већ имају искуства у овој области, као и потенцијалним пословним партнерима.

Планирање

Након што добро проучиш, размотриш и анализираш прикупљене информације, време је за планирање. Добро написан бизнис план је од есенцијалне важности како за започињање, тако и за вођење успешног

посла. Бизнис план ти је неопходан када желиш да прикупиш средства за започињање посла као што су старт-ап кредити, грантови или привлачење могућих инвеститора. Бесплатну стручну помоћ за започињање бизниса и писање бизнис плана можеш пронаћи на следећим адресама:

1. Национална служба за запошљавање
2. Републичка агенција за мала и средња предузећа и предузетништво

Нађи инвеститоре!

Под претпоставком да је твоја идеја профитабилна и барем донекле разрађена, имаш шансе и да пронађеш

инвеститоре. Веруј, неће они пропустити прилику да зараде новац. Ипак, мораш бити озбиљан/на, ретко се догађа да неко неке да новац „само“ зато што има добру идеју.

Основни извори финансирања

- лична уштеђевина
- неформални извори – зајам од породице и пријатеља
- пословни инкубатори (бесплатна правна и управљачка помоћ, пословни простор и остале врсте помоћи) – локалне агенције за развој и локални органи власти
- субвенције и кредити које даје држава преко својих

агенција – Националне службе за запошљавање, Републичке агенције за мала и средња предузећа и предузетнике и Фонда за развој Републике Србије

- инвеститори/партнери
- кредити банака и лизинг

Регистрација предузећа

Регистрација подразумева добијање:

1. матичног броја – регистрацијом у Агенцији за привредне регистре добија се матични број привредног субјекта и
2. порески идентификациони број (ПИБ)
3. остало (печат, банковни рачун, пријава пореској управи за евидентирање

Корисни линкови

www.sban.eu – Мрежа пословних анђела Србије (повезују пословне људе који желе да инвестирају у нове пројекте и предузетника са жељом, развијеним пословним планом и способним тимом да реализује своју идеју);

www.nsz.gov.rs – Национална служба за запошљавање

www.narr.gov.rs – Републичка агенција за мала и средња предузећа и предузетништво

www.apr.gov.rs – Агенција за привредне регистре

послодаваца, образац за оверу потписа лица овлашћених за заступање и представљање фирме)

Регистрациону пријаву оснивања предузетника

можеш поднети и електронским путем. Захтев се подноси онлине, а у року од 5 дана од дана подношења електронске пријаве, предузетник је у обавези да лично или поштом достави Агенцији:

- потврду потписану од стране њеног подносиоца
- оригиналну документацију прописану за регистрацију оснивања
- доказ о плаћеној накнади за оснивање.

Врсте предузећа

Пре него што кренеш са регистрацијом, треба да одлучиш да ли желиш да свој бизнис започнеш као ПРЕДУЗЕТНИК (физичко лице) или ПРИВРЕДНО ДРУШТВО (правно лице). Регистар привредних субјеката води се при Агенцији за привредне регистре, на чијем сајту можеш пронаћи све жељене информације. Приватни предузетник је

физичко лице које ради стицања добити оснива радњу и самостално обавља делатност. Важна разлика између привредног друштва и предузетника јесте да је привредно друштво правно лице, а предузетник и даље физичко, што значи да предузетник одговара за све обавезе из обављања делатности целокупном својом имовином. У смислу одговорности, имовина која служи физичком лицу у обављању делатности неодвојива је од његове личне („приватне“) имовине. Под радњом се подразумева: продавница, радионица, канцеларија, биро, сервис, агенција, пансион, апотека, студио, ординација и сл.

Најчешће скраћенице у пракси:

- СТР – самостална трговинска радња;
- СЗР – самостална занатска радња;
- СУР – самостална угоститељска радња.

Извор:

Наташа Цупаћ Павловски,
Унија послодаваца Србије,
текст доступан на <http://www.poslodavci.org.rs/aktivnosti/projekti/mladi-preduzetnici/kako-poceti>

Јелена Манић

ДОБИО СИ ПОСАО? УПОЗНАЈ СЕ СА СВЕТОМ РАДА!

ПРАВИЛА ПОНАШАЊА, РАДНА ЕТИКА И ПОСЛОВНА КОМУНИКАЦИЈА

Младој особи која проналази прво запослење многе ствари могу деловати необично. **На радном месту је другачије него било где другде.** Најпре пођимо од очигледног: на послу се **другачије комуницира** него у кући, школи, са пријатељима у кафићу, или на летовању. То наизглед тривијално запажање може много тога да промени у ставу младе особе према првом послу, према себи самом, према колегама и пословним партнерима. Добијањем посла свако од нас добија и једну нову улогу – улогу која одговара његовој позицији у организацији, улогу коју носи професија

у коју ступам, улогу колеге. Свака од улога носи притом одређене могућности и права, али и **обавезе и одговорности**. Норме или правила понашања, која се као писана или неписана намећу пред запослене, спадају у радну етику. Дobar запослени који жели да гради каријеру кроз постизање успеха, обратиће пажњу и на свој добар углед, и на своју пословну репутацију. Нарочито би притом требало да обратиш пажњуна следећете:

- **Следи упутства претпостављених.** Заборави сујету и послушај савете и сугестије које добијаш од шефова или

искуснијих колега. Запамти да је твоја улога да даш допринос успеху целог колектива. Наравно, кадгод је то примерено, изнеси своје мишљење и предлог.

- **Поштуј туђе и своје време.** Избегавај кашњења и пробијање рокова.
- **Колегама и сарадницима обраћај се на примерен начин.** Старијима и непознатим особама, усмено или писмено, обраћај се са – Ви, све док изричито не добијеш дозволу да пређеш на – ти.
- **Избегавај непотребне свађе и расколе.** Нападај проблеме који се јављају током рада, а не људе око себе. У случају конфликта

са колегама, држи се решавања питања која се тичу посла, а не особина личности.

- **Покажи лојалност послодавцу.** Чак и када си незадовољан/а, немој лоше говорити о свом послодавцу. Покушај да проблеме решаваш унутар куће (колектива).
- **Држи се правила одевања.** Покушај да своју гардеробу прилагодиш радном окружењу.

Немој да те обесхрабри ако ти не пође за руком да се већ „из прве“ придржаваш свих правила пословног понашања и комуникације. Младим особама без пуно радног

искуства често се „прогледа кроз прсте“ у случају ситнијих пропуста, јер се очекује да ће они временом научити. Ипак, потруди се да што боље изградиш свој пословни и професионални идентитет и да не злоупотребиш поверење колега и претпостављених.

Корисна литература

Пословна етика и комуникација детаљније су обрађени и у брошури *Како да... развијам своју каријеру* – www.bos.rs/cgsc/publikacije а о правилима понашања на послу можеш сазнати и у приручнику *Како до праксе и како на пракси* (погледај преглед додатне литературе на страни 118).

Корисни линкови

[www.old.mingl.rs/
karijera/posao_i_novac.php](http://www.old.mingl.rs/karijera/posao_i_novac.php)
radnaetika.org
karijera.bos.rs

Јелена Спасојевић

ОДНОС СА ШЕФОМ, КОЛЕГОМ, ПОДРЕЂЕНИМ

Радно место, као и свако место које окупља више људи, представља скуп различитих индивидуалитета. Поред колега са којима је лако успоставити коректан однос, сигурно ћеш наићи и на људе са којима то неће бити претерано лако. Радно место од других окружења разликује управо то да сви – чак и некооперативни и незгодни људи – морају да сарађују међусобно да би били продуктивни. Када томе додамо чињеницу да просечан човек на послу проводи више времена него на било ком другом месту, јасно је зашто је потребно уложити труд у грађење и неговање складних односа са шефом, колегама и подређенима.

Међуљудски односи које успоставиш на послу, поред незаобилазне радне ефикасности, биће такође кључ твога успеха у каријери. Ако се лепо слажеш са колегама, надређенима и подређенима, то ће утицати не само на њихово мишљење о теби, већ и на твој сопствени осећај среће, задовољства и постигнућа, а што ће те и погурати уз степенице успеха. Која је, дакле, тајна успешних и складних односа са колегама?

Изнад свега, то је твој **позитиван став**, како **према самом послу**, тако и **према људима**, нарочито према људима који сами можда и нису претерано позитивни.

Успешно извршавање радних задужења у задатом року јесте један од важнијих фактора који доприносе складним односима у колективу. То је тако зато што, одрађивањем свог дела посла на време, ти утичеш на продуктивност целокупног колектива, шеф је задовољан и ти се нећеш замерити колеги који можда чека на твоје резултате да би започео свој део задатка. Уколико притом покажеш и сав свој радни елан и ентузијазам,утолико боље – то може да делује заразно на остале чланове тима, може да изазове ланчану реакцију ефикасности и добре воље.

Позитиван став према колегама јесте једнако битан

фактор, али и можда мало тежи за одржавање. Већ смо,наиме, споменули да је радни колектив скупина људи различитих карактера, сензибилитета, система вредности. Стога није увек лако успоставити и задржати позитиван став према свима у колективу. Позитиван став према колегама значи, пре свега, *исказивање поштовања* према њиховој личности, ма колико се они разликовали од тебе. Једнако је битан и **позитиван став према себи** и здрава доза самопоштовања, штоће ти помоћи да задржиш ведрину духа и ствари не схватиш лично када оне то нису.

Јелена Спасојевић

ТИМСКИ РАД

Коректни односи међу колегама нарочито су важни у тимском раду.

Тимски рад јесте рад који извршава тим људи од којих сваки појединац обично има различите одговорности и задатке, а у сврху остваривања заједничког циља. Функционисање тима заснива се на седам елемената:

1. заједнички циљ;
2. међузависност у раду;
3. јасно одређене улоге и доприноси;
4. задовољство у заједничком раду;
5. реципрочна и индивидуална одговорност;
6. остваривање синергије;
7. делегирање.

Тимски рад је у последње време постао врло цењен у многим организацијама, фирмама и институцијама, те је велика вероватноћа да ћеш једнога дана и ти бити члан тима. Тимски рад је значајан због стварања такозваног *тимског духа, или духа сарадње*, који је неопходан сваком радном окружењу које жели да добро послује. Предност тимског рада јесте управо у томе што се кроз кооперативну интеракцију ствара синергија, односно уједињење индивидуалних енергија и напора које производи далеко боље резултате него што би то био случај са изолованим индивидуалним напорима.

Док је извесна доза сарадње и спремности на сарадњу неопходна за формирање тима, сâмо постојање тима повратно делује на оснаживање те сарадње и добрих односа. Креирање тимова за рад доприноси бољем упознавању унутар колектива, стварању осећаја постојања заједничког циља и међузависности, а у складу са тим и *осећаја нужности сарадње и добрих односа* по принципу: Сви за једног – један за све. Битно је упамтити да, без обзира на то да ли си члан неког ужег тима или члан колектива као целине, ако се својски потрудиш да савесно радиш свој посао,

да поштујеш друге, будеш коректан/на према свима, да будеш ведар/а и спреман/на на сарадњу, имаћеш све предиспозиције за то да градиш добре односе на радном месту.

**Корисни
линкови**

poslovi.infostud.com/info/saveti/Medjuljudski-odnosi

Сазнај више – додатна литература и онлајн извори

Извор	Појам каријере	Каријерно саветовање	Планирање каријере	Самоупознавање	Доношење одлука	Информисање	Избор занимања	Избор факултета	Тржиште рада	Послодавци	Активно тражење посла	Умрежавање	CV	Пословни интервју	Пословна комуникација	Етика, понашање на послу	Активизам	Пракса	Стипендије (иностранство)	Препоруке	Волонтирање	Обуке И семинари
	Штампани																					
Твоја каријера	x			x	x	x			x													
Како да... развијам своју каријеру!	x	x	x			x					x		x	x	x	x			x			
Каријерни информатори	x	x		x	x						x	x	x	x								
Праксом до посла																					x	
Стручне праксе за младе										x											x	
Како до праксе и како на пракси												x	x	x	x	x					x	
Зашто и како организовати праксу																					x	
Програм радне праксе (+CD)													x								x	
Водич за избор занимања – куда после основне школе					x	x			x													
Знањем до посла		x	x	x	x	x	x	x		x			x	x	x	x					x	
Приручник за мобилност студената							x						x							x	x	

Извор	Појам каријере	Каријерно саветовање	Планирање каријере	Самоупознавање	Доношење одлука	Информисање	Избор занимања	Избор факултета	Тржиште рада	Послодавци	Активно тражење посла	Умрежавање	CV	Пословни интервју	Пословна комуникација	Етика, понашање на послу	Активизам	Пракса	Стипендије (иностранство)	Препоруке	Волонтирање	Обуке И семинари
	Онлајн																					
karijera.bos.rs	x	x	x	x		x	x	x					x	x	x	x		x				x
poslovi.infostud.com					x			x		x	x	x	x		x	x						
www.najstudent.com					x												x	x	x		x	x
prijemni.infostud.com				x			x	x														
razvojkarijere.bg.ac.rs					x						x	x	x	x								x
www.nsz.gov.rs			x										x									x
www.zamislizivot.org									x								x				x	x
www.dositeja.rs																			x			

Ово су неке од тема обухваћених публикацијама и веб сајтовима које ти предлагемо.

Публикације:

- *Твоја каријера*, Београдска отворена школа, 2010, www.bos.rs/cgsc/publikacije
- *Како да... развијам своју каријеру*, Београдска отворена школа, 2011, www.bos.rs/cgsc/publikacije
- *Каријерни информатори*, Београдска отворена школа, 2011, www.bos.rs/cgsc/publikacije
- *Стручне праксе за младе*, Београдска отворена школа, 2010, www.bos.rs/cgsc/publikacije
- *Знањем до посла*, Универзитет Сингидунум, 2011, део брошуре доступан на: www.znanjemdoposla.com
- *Праксом до посла*, Смарт колектив, 2010.
- *Приручник о мобилности студената*, Универзитет у Београду, 2011, www.bg.ac.rs/csrf/saradnja/pdf/MOBILNOST_prirucnik.pdf
- *Како до праксе и како на пракси*, Центар за развој каријере и саветовање студената Универзитета у Београду и Канцеларија за младе Београд, 2010.

- *Зашто и како организовати праксу*, Центар за развој каријере и саветовање студената Универзитета у Београду и Канцеларија за младе Београд, 2010.
- *Водич за избор занимања – планирање каријере после основне школе*, Национална служба за запошљавање, 2011, vodiczaosnovce.nsz.gov.rs/pdf/vodic_za_izbor_zanimanja.pdf и интерактивна верзија на: www.vodiczaosnovce.nsz.gov.rs
- *Програм радне праксе* (са CD-ом), Програм економске сигурности, УСАИД, 2010.

Онлајн материјали:

- Магазин *Каријера*, www.poslovi.rs/karijera.php
- Публикација *Послови*, Национална служба за запошљавање, www.nsz.gov.rs/page/info/sr/poslovi.html
- *Стратегија каријерног вођења и саветовања у Републици Србији*, www.mos.gov.rs/sites/default/files/down/strategijakarijernog.pdf

Веб сајтови и портали:

- karijera.bos.rs – портал о каријери;
- www.mingl.rs – портал за средњошколце;
- www.zamislizivot.org – омладински портал;
- www.youth.rs – зин за младе;
- www.studentskivet.com – студентски портал;
- www.najstudent.com – портал за студенте;
- prijemni.infostud.com – портал за будуће студенте;
- poslovi.infostud.com – савети за тражење посла и огласи за посао;
- www.mladiinfo.com – портал са саветима и конкурсима за стипендије и обуке;
- www.znanjemdoposla.com – савети за управљање каријером.

Адресар

КАРИЈЕРНИ ЦЕНТРИ

Центар за каријерно вођење и саветовање младих талената

Булевар Михајла Пупина 2, 11070 Нови Београд – www.dositeja.rs

Центар за вођење каријере и саветовање, Београдска отворена школа

Масарикова 5/16, 11000 Београд – www.bos.rs/cgcc

Центар за развој каријере и саветовање студената Универзитета у Београду

Студентски трг 1, 11000 Београд – www.razvojkarijere.bg.ac.rs

Центар за развој каријере и саветовање студената Универзитета у Новом Саду

Др Илије Ђуричића 3, 21000 Нови Сад – www.razvojkarijere.uns.ac.rs

Центар за развој каријере и саветовање студената Универзитета у Крагујевцу

Јована Цвијића б.б., 34000 Крагујевац – www.razvojkarijere.kg.ac.rs

Центар за развој каријере и саветовање студената Универзитета у Нишу

Универзитетски трг 2, 18000 Ниш – www.karijera.ni.ac.rs

Центар за развој каријере Универзитета у Приштини

Ул. Ослобођења 1, 38220 Косовска Митровица – www.razvojkarijere.pr.ac.rs

Центар за развој каријере Универзитета Сингидунум

Данијелова 32, 11010 Београд – www.careers.singidunum.ac.rs

Канцеларија за развој каријере и праћење дипломаца Државног универзитета у Новом Пазару

– www.np.ac.rs

Каријерни центар Факултета за економију, финансије и администрацију

Булевар Војводе Мишића 43, 11000 Београд – www.fefa.edu.rs/karijerni-centar/

ФОН-ов центар за развој каријере

Јове Илића 154, 11000 Београд – www.karijera.fon.rs

Центар за каријерно вођење и саветовање Економског факултета у Београду

Каменичка 6, 11000 Београд – www.ekofkarijera.com

УНИВЕРЗИТЕТИ

Универзитет у Београду

Студентски трг 1, 11000 Београд – www.bg.ac.rs

Универзитет у Новом Саду

Трг Доситеја Обрадовића 5, 21000 Нови Сад – www.uns.ac.rs

Универзитет у Крагујевцу

Јована Цвијића б. б., 34000 Крагујевац – www.kg.ac.rs

Универзитет у Нишу

Универзитетски трг 2, 18000 Ниш – www.ni.ac.rs

Државни универзитет у Новом Пазару

Бука Караџића б.б., 36300 Нови Пазар – www.np.ac.rs

Универзитет у Приштини

Филипа Вишњића б. б., 38220 Косовска Митровица –
www.pg.ac.rs

Универзитет Сингидунум

Данијелова 32, 11010 Београд – www.singidunum.ac.rs

ИНСТИТУЦИЈЕ**Министарство омладине и спорта**

Булевар Михајла Пупина 2, 11070 Нови Београд –
www.mos.gov.rs

Министарство просвете и науке

Немањина 24, 11000 Београд – www.mpp.gov.rs

Национална служба за запошљавање

Светозара Марковића 37, 34000 Крагујевац – www.nsz.gov.rs

СТИПЕНДИЈЕ

Фонд за младе таленте Републике Србије

Булевар Михајла Пупина 2, 11070
Нови Београд – www.dositeja.rs

Национална Темпус канцеларија

Кнегиње Зорке 77/6, 11000
Београд – www.tempus.ac.rs

Министарство просвете и науке

Републичка фондација за развој
научног и уметничког подмлатка
– www.mprn.gov.rs

КАНЦЕЛАРИЈЕ ЗА МЛАДЕ

База контакт података свих
канцеларија:
www.zamislizivot.org

КЗМ Бачки Петровац
Коларова 4
blog.petrovec.com/omladina

КЗМ Бела Црква
Милетићева 2
www.belacrkva.rs

КЗМ Бор
Трг ослобођења 4

КЗМ Велика Плана
Николе Пашића 27
sites.google.com/site/officeforyouth

КЗМ Врање
Цара Душана 126/32
www.vranje.rs

КЗМ Зрењанин
Народне омладине 1
www.mladizr.rs

КЗМ Кикинда
Трг српских добровољца 23
www.kikinda.rs

КЗМ Крагујевац
Саве Ковачевића 5
www.mladikg.com

КЗМ Крушевац
Балканска 63/3
www.krusevac.rs

КЗМ Лесковац
Трг револуције 45/1
www.gradleskovac.org

КЗМ Ниш, Палилула
Војводе Путника 8
www.gradnis.com

КЗМ Ниш, Пантелеј
Гутенбергова 4а
www.kzm.pantelej.org.rs

КЗМ Обреновац, Београд
Краља Александра Првог 63
www.mladi.obrenovac.rs

КЗМ Палилула, Београд
Таковска 12
www.kzmpalilula.rs

КЗМ Пирот
Таковска бб
iomyouth.rs/pirot

КЗМ Пожаревац
Стари Корзо 34
www.pozarevac.rs

КЗМ Пријепоље
Санџачких бригада 2
www.mladi Prijepolja.net

КЗМ Рума
Главна 172
www.kmr.rs

КЗМ Сента
Главна улица 23
www.mladiusenti.org

КЗМ Смедерево
Краља Петра I 15
www.gradsmederevo.org.rs

КЗМ Сомбор
Трг цара Уроша 1
www.sombor.rs

КЗМ Ужице
Петра Ћеловића бб

КЗМ Шабац
Господар Јевремова 12
www.mladisa.rs

БИОГРАФИЈЕ АУТОРА

Весна Чекић

Начелница Одељења за професионалну оријентацију и планирање каријере у Дирекцији Националне службе за запошљавање. Коаутор тима, за израду Стратегије каријерног вођења и саветовања у Републици Србији. Главни уредник и коаутор Водича за избор занимања у издању НСЗ. Члан је Националног просветног Савета Републике Србије. Богато искуство у области планирања каријере (радионице, тренинзи, саветовања) засновано на теоријском моделу рационално-емотивно бихејвиоралног саветовања (*Albert Ellis Institute, chartered by the agents of the University of the State of New York, USA*). Дипломирала је психологију на Филозофском факултету у Београду.

Весна Видојевић

Весна Видојевић, дипломирани андрагог, самостални саветник у Министарству омладине и спорта-сектор за омладину, одсек за сарадњу са младима. Прати области запошљавања и предузетништва младих, рад локалних канцеларија за младе и удружења младих и за младе. 2008-2010. године била координатор канцеларије за младе у београдској општини Палилула.

Драгана Влашкалић

Асистенткиња на пројектима Београдске отворене школе. Рођена у Врбасу 1985. године. Дипломирала на Филолошком факултету у Београду, на катедри за Италијански језик и књижевност. Ради као асистент у Центру за каријерно вођење и саветовање.

Драгана Петковић

Извршна директорка организације SEEICT која ради на развоју и промоцији интернет предузетништва у Србији. Професионално се бави дизајном и реализацијом тренинга, презентација и предавања из различитих области. Консултанткиња на пројектима Немачке агенције за међународни развој (GIZ).

Ивана Ковачевић

Дипломирала је педагогију на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду. Као помоћник министра у Сектору за омладину Министарства омладине и спорта ангажована је од 2007. године, где је била задужена за сарадњу са омладинским организацијама и организацијама које се баве омладинским питањима, као и другим релевантним актерима у процесу креирања

омладинске политике. За државног секретара именована је 2008. године.

Национални је координатор за глобално образовање у оквиру Парцијалног споразума Север-Југ Савета Европе, председник Радне групе Владе за спровођење Националне стратегије за младе, Радне групе за спровођење Стратегије каријерног вођења и саветовања у РС и Радне групе за спровођење Закона о младима, члан Савета за права детета Владе РС, члан Стручне групе Координационог тела Владе за приступање ЕУ, члан Савета за мала и средња предузећа и предузетништво Владе РС. Уз то, задужена је и за праћење и развој Фонда за младе таленте и Центра за каријерно вођење саветовање младих талената.

Била је посланик у Скупштини Републике Србије, а радила је и у Центру за социјални рад.

Искра Максимовић

Доцент и директор Каријерног центра на Факултету за економију, финансије и администрацију Универзитета Сингидунум. Бави се развојем стручног образовања и каријерног вођења и саветовања. Учествовала у изради стратешких и других докумената у овим областима.

Јелена Манић

Координаторка Центра за вођење каријере и саветовање Београдске отворене школе и уредница портала karijera.bos.rs. Поседује дугогодишње тренерско искуство у раду са групама младих са преко 100 одржаних обука у области планирања каријере, каријерног информисања и активног тражења посла, као и искуство у менаџменту пројеката и управљању невладиним организацијама.

Дипломирала је на Филозофском факултету у Београду, где ради докторат у области Пословне етике.

Јелена Спасојевић

Дипломирала психологију на Mount Holyoke College, у Сједињеним Америчким Државама. Две године радила као асистент на истраживању у дечијој болници у Бостону (Children's Hospital Boston) где је, поред доста знања, усвојила и западњачку професионалну етику. Од скоро волонтер и сарадник Београдске отворене школе у Центру за европске интеграције и Центру за вођење каријере и саветовање.

Тијана Максимовић

Координаторка Центра за каријерно вођење и саветовање младих талената, при Фонду за младе таленте Републике Србије. Студирала италијански језик и књижевност на Филолошком факултету у Београду, тренутно на мастеру из менаџмента на ФЕФА. Прошла је различите обуке и семинаре из каријерног вођења, а превела је и књигу „Основни елементи каријерног саветовања – процеси и технике“.

Београдска отворена школа
Београд, Масарикова 5/16
Тел: 011/30-65-800
Факс: 011/36-13-112

Belgrade Open School
Serbia, 11000 Belgrade, Masarikova 5/16
Phone: +381(0)11/30-65-800
Fax: +381(0)11/36-13-112

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ОМЛАДИНЕ И СПОРТА
Србија, 11070 Нови Београд, Булевар Михајла Пупина 2
Тел: 011/21-42-450
Факс: 011/3-111-966

Republic of Serbia
MINISTRY OF YOUTH AND SPORT
Serbia, 11070 Belgrade, Mihalo Pupin Blvd. 2
Phone: +381(0)11/21-42-450
Fax: +381(0)11/3-111-966

